LIETUVIŲ DIENOS

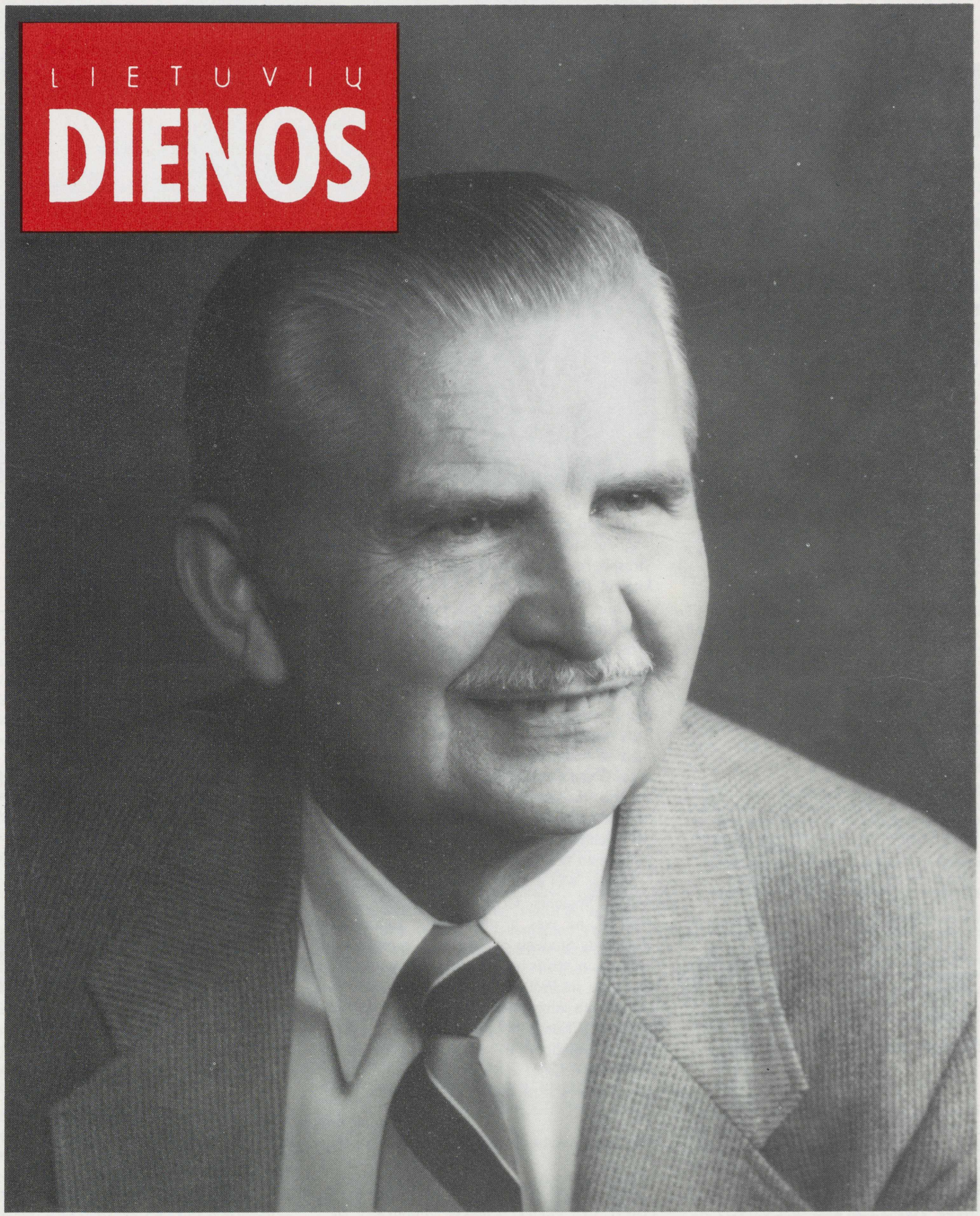

DR. ZIGMAS JURGIS BRINKIS, VISUOMENININKAS

LITHUANIAN DAYS
MAY 1990

1990 M. GEGUŽIO MĖN.

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

LIETUVIŲ

DIENOS

LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd.,Los Angeles, CA 90029
Telefonas: (213) 664-2919

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

1990, GEGUŽIS Nr. 5 (405)
MAY, 1990 No. 5 (405)

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

Eina XL metai
Volume XL

• •

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN," PUBLISHED 1946-49

Redaguoja
Redakcinė kolegija

Margis Matulionis, J.D.
Arūnas Barkus, M.S.
English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

• •

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę
Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį
Use of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku
Subscription will be renewed automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August

• •

"LITHUANIAN DAYS (ISSN : 0024-2950) is published monthly except July and August for $20.00 per year by Anthony F. Skirius, Publisher, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029. Second-class postage paid at Los Angeles, California. POSTMASTER: Send address changes to **LITHUANIAN DAYS, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029."**

• •

Atskiro nr. kaina $2.00 **Single Copy $2.00**
Prenumerata $20.00 metams Kanadoje $25.00
Subscription $20.00 Per Year Canada $25.00
Garbės prenumerata / Honorary Subscription $35.00
"Second Class Postage Paid at Los Angeles, CA"

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

ZIGMAS JURGIS BRINKIS, M.D.

was born on May 22, 1925 in Silale, county of Taurage. His parents Sofija and Petras had four children: two daughters Zose and Aldona, and two sons, Zigmas and Vaclovas.

As the Soviet Army approached Lithuania for the second time (1944) Zigmas and his brother Vaclovas, afraid of being called to serve in the Russian army, went to live with their uncle near the German border. They believed, like most Lithuanians at that time, that the Russian occupation was temporary, and that they will soon return to their home, and therefore they left their parents home with one rucksack between the two of them, leaving his high school diploma behind.

As the Soviets came closer and closer, Zigmas and his brother escaped to Germany, where in 1946 Zigmas once more graduated from high school this time from Lithuanian High school in Eichstaett. 1946-52 he studied medicine at University of Tuebingen (Germany) and graduated 1952. He studied Social and forensic medicine at University of Strasbourg in 1953-55 and University of Madrid 1955-56.

While in Madrid he also worked for the Lithuanian Radio program. In 1957 he came to the United States, and in 1960 passed the required state examinations and received a license to practise medicine in Illinois. Soon afterwards he moved to Los Angeles, CA where he is residing now.

He wrote articles for Lithuanian newspapers: *Aidai* (Echoes), *Į Laisvę* (To Liberty), and for bulletin ''Lithuanian Doctors''. He also contributed to Lithuanian daily newspaper *Draugas* (A Friend) published in Chicago, and other Lithuanian newspapers.

Zigmas was a member of Lithuanian high school Students Council 1946-1949, and 1949-51 he was a member of Lithuanian University Students' Council. He represented Lithuanian *Ateitis* organization in Pax Romana Congress in 1950. Zigmas is very active in Lithuanian organization *Lietuvių Fronto Bičiuliai* (Friends of Lithuanian Front). He is council member of Lithuanian Doctors' Association *Gaja*, and the founder of Lithuanian Doctors' Association of California.

————————

LITHUANIA MY HERITAGE

Edited by Vladas Vijeikis. Published by ''Tėviškėlė'', Chicago, IL, 1989. 400 pages, $20 plus $2 postage. Available at ''Lithuanian Days'', 4364 Sunset Blvd., L. A., CA 90029, tel. (213) 664-2919.

This book is dedicated to those who have never seen the country of their ancestors. Herein are gathered facts and pictures of modern and ancient times.

TURINYS/CONTENTS
LIETUVIŠKOJI DALIS

Jeigu... Jeigu... Jeigu..... 3
Juozas Kojelis
Dr. Zigmas Brinkis prisimena praeitį, vertina dabartį..... 4
Bernardas Brazdžionis
Vaidila Valiūnas..... 9
Vytautas Alantas.....10
Vytautas Alantas
Kaip aš rašiau ''Šventaragį''.....11
Vytautas Alantas
Šventaragis pas vyriausiąjį Mindaugo sūnų.....12
Tremtinių Sąjunga prašo paramos.....13
Žmogaus teisių apimties konferencija Kopenhagoje.....13
Kongresas remia Lietuvą.....13
Ignas Medziukas
Kalbos pagrindas prasideda šeimoje....14
Edita Nazaraitė
Išsilaisvinančių tautų godos.....16
Vincas Trumpa
Baltiškoji vienybė.....16
Vaizdai iš lietuviškos veiklos.....17

ENGLISH SECTION

Dr. Zigmas Brinkis..... 2
Antanas Vaiciulaitis
Noon At the Country Inn.....18
Benjamin Lesin, M.D.
Tikvah to Teklita.....21
State of Michigan, Senate resolution No. 303.....22
Lithuanian Radio Programs.....23

* * * * * * * * * * * * * * * * * * * *

VIRŠELIO NUOTRAUKA —
FRONT COVER —
by
Elson-Alexandre

****

LIETUVIŲ DIENŲ
žurnalo

metinis piknikas ir loterija įvyks š. m. rugsėjo 2 d., 12:15 val. p.p. Šv. Kazimiero parapijos salėje. 3855 Evans St., Los Angeles, Calif.

Visus nuoširdžiai prašome dalyvauti ir paremti lietuviškąją spaudą.

Leidėjas

****

Pabaltiečiai demonstruoja prie Federal Building, geg. 31, Los Angeles.
Baltic people demonstrate at the Federal Building in Los Angeles on May 31, 1990.
Photo by Valerija Baltušienė

JEIGU... JEIGU... JEIGU...

Prieš atvykdamas į ''viršūnių pasitarimą'' (Summit), Gorbačiovas užsuko į Kanadą. Ko? Jis pats vienas težino. Kaip derybų dvi nenumušamas kortas rankose jis turėjo: 1) susijungiančių Vokietijų, neleisti priklausyti NATO ir 2) Lietuvos nepriklausomybės pasiskelbimo ''nekonstitucinę'' teisę. Tos ''kortos'' nelietė ginkluotės sumažinimo derybų. Bet jos buvo rodomos ir paklojamos ant prekybos ir mainų pasitarimų stalo.

Dėl Lietuvos problemos išsprendimo jis net pasišaipė iš Amerikos, kuri esą, reikalą išspręstų, jei kuri JAV valstija sugalvotų atsiskirti, per 24 valandas. Jie, sovietai, čia elgiasi rimčiau, jie išspręsią tai ''perestroikos keliu'', nevengiant, jeigu reikėtų, net griežtesnių priemonių. (Tos ''priemonės'' jau naudojamos — tai žibalo, dujų ir kitų gyvybinių dalykų blokada). Lietuvos žmones, paskelbusius nepriklausomybę (nuo Maskvos) jis pavadino ''naktiniais avantiūristais'', matyt nugirdęs, kad Lietuvoje maža komunistų partijos dalelė, visai partijai pasiskelbus nepriklausoma nuo centro, posėdžiavusi naktimis, ir dėl to pavadinta ''naktiniais''.

Kokiais avantiūristais jam atrodė tūkstančiai lietuvių, latvių, estų, ukrainiečių ir kt. tautybių žmonės, kurie su tautinėmis vėliavomis ir protesto transparentais palydėjo Gorbačiovo motorkadą vykstančią į Kanados parlamentą; gal nei jis, nei Raisa nežino. Laikraščio korespondentas pastebėjo, kad ši demonstracija gal ne mažiau Gorbačiovą nervinusi negu Kremliaus aikštėje gegužės pirmosios paradas, kuriame dalyvavo ir pro Lenino mauzoliejų pramarširavo dalyviai su lietuviškom trispalvėm ir plakatų šūkiais: ''Lietuvos blokada — mūsų prezidento gėda'', ''Šiandien Lietuvos blokada, rytoj Maskvos blokada'', ''Gorbačiovai, šalin rankas nuo Lietuvos!'', ''Šalin raudonąją fašistinę imperiją''. Ir plakatus nešė ne lietuviai, ne kokie ''naktiniai avantiūristai'', o Maskvos gyventojai rusai. ''Jų laisvė yra mūsų laisvė'' skelbė dar vienas plakatas. Lietuviškoji ELTA gal šiek tiek ironizuodama pastebėjo: ''Kas galėjo tikėtis, kad 1990 m. gegužės 1 d. už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę bus tvirčiau pasisakyta Raudonoje aikštėje, negu Baltuosiuose Rūmuose''.

Bet JAV spauda, radijas ir televizija Lietuvos vardą ir jos nepriklausomybės siekį kėlė, galima sakyti, visais balsais: senatorių, rūmų atstovų, politikų, specialistų ''paneliais'', pokalbiais, pranešimais. Kad Lietuvos nepaklusnumas centrui nebūtų toks vienišas, naujasis Rusijos respublikos, vadovaujamos Yeltsino, kongresas nubalsavo, kad Rusijos įstatymai yra aukščiau už Sovietų konstitucijos įstatymus, o pati Rusijos respublika (907 prieš 13 balsų) pasisakė už respulikos suverenumą.

Visa tai Gorbačiovui buvo toks sprangus kąsnis (daug sprangesnis už abi Vokietijas), kad jis tuojau sušaukė visų 15-kos respublikų prezidentus (tarp jų ir 3 Baltų) ir pažadėjo visom po suverenumo saldainį, naujoje tarybų sąjungos federacijoje.

Amerikiečių spauda mano, kad tai kol kas tik gražus simbolinis gestas.

Kai kalbama apie Sovietų Sąjungos problemas, šalia ekonominių sunkumų, minima tautinių mažumų problema. Naujausiais daviniais sąjungoje, — jos penkiolikoje respublikų, — esama 800 tautinių mažumų. Nežinia, kokia tų tautinių mažumų mažiausia ir koks tos ''mažumos'' skaičius, — milijonas? pusė? tūkstantis at tik keli šimtai? Vargu ar surastume pasaulyje valstybę, kuri neturėtų tautinių mažumų, būtų monolitinė. Tautinės, o ypač rasinės, mažumos, visuomet buvo ir bus daugelio valstybinių problemų priežastimi. Bet Sovietų sąjungoje problema yra ne tautinės mažumos, o tautinės respublikos, kaip pvz. Lietuva, kurioje lietuviai sudaro 80 procentų — kitų tautybių gyventojai, dargi ne Lietuvoje, o kur kitur gimę, kaip pvz., privežtieji rusai. Tos sąjungoje esančios ''mažumos'' nėra tik paprastos ''tautinės mažumos'' ir negali būt kaip tokios, nė traktuojamos. Tai buvę, esančios ir turinčios būti suvereninės valstybės. Jų prisidėjimas prie kokių nors sąjunginių grupuočių ar federacijų yra jų laisvas reikalas. Kitas dalykas, jeigu jos įjungtos okupacijos būdu ar karo pasėkoje patekusios į sąjungos ''globą'', ar neteisėtais susitarimais pasidalintos, ar parduotos, kaip Lietuva (ir kitos dvi Baltų valstybės).

Jos ir yra dabar visų pasitarimų viršūnėje. Jų prievartavimas ekonominėm blokadom turi baigtis. Su tokia žinia parvažiavo namo iš pasitarimų su JAV prezidentu Bushu ir naujasis sovietinis diktatorius. Kitos išeities neturint, o sovietams prigyvenus iki katastrofinės ekonominės būklės, jos valdovui nieko kito neliko, kaip pergalvojus padėties rimtumą, pamažu kryptį keisti nauja vaga.

Jeigu tuo tarpu blokadą palengvins, jeigu Lietuvos vyriausybei tuščiais pažadais nemeluos, jeigu J.A.V-bių neapgaus, jeigu tikrai parodys noro su laisvuoju pasauliu kooperuoti, jeigu baigęs ''šaltąjį karą'' ir įpuolęs į ''karštą vonią'' neveidmainingai norės iš jos iškopti, jeigu... O tų ''jeigu'' ne vienas ir ne du, ne trys. Jeigu tą ''perestroiką'' parems ''glasnost'' ir gera valia, tuomet pamatysime, kad klasta, melu, apgavystėmis, teroru sukurta imperija, priėjusi liepto galą, bando rimtai įsijungti į geros valios pasaulį.

Taigi: **jeigu...**

Iš ''Respublika'' 1990 gegužės 26 d.
From "Respublika" May 26, 1990

DR. ZIGMAS BRINKIS PRISIMENA PRAEITĮ, VERTINA DABARTĮ

Dr. Zigmas Brinkis gegužės 22 sulaukė 65 m. amžiaus. Nemažas skaičius losangeliečių pažįsta jį kaip rūpestingą gydytoją, — visi Los Angeles lietuviai — kaip išskirtiną visuomeninį geradarį, o Amerikos lietuvių visuomenei žinomas kaip Lietuvių Bendruomenės, Lietuvių Fronto bičiulių ir kitų organizacijų darbuotojas.

Pensijos amžiaus sulaukusį jubiliatą kalbina "Lietuvių Dienų" korespondentas ***Juozas Kojelis.***

— Daktare Zigmai, koks jausmas, sulaukus pensijos amžiaus?

— Kasdieniniame gyvenime permainų nejaučiu; nepajutau, kad kažkaip staiga būčiau pasenęs, bet oficialioji pensijos amžiaus riba primena, kad vienas gyvenimo etapas užbaigtas. Tas gyvenimas prasidėjo toli, ir laiko ir geografinio nuotolio prasme. Kaip visi esame patyrę, tas laikotarpis buvo turtingas skausmingomis nelaimėmis Lietuvai ir daugeliu netikrumo valandų kiekvienam mūsų asmeniškai.

— Gal tad grįžkime į tą tolimą praeitį.

— Esu žemaitis. Gimiau Šilalėje, Tauragės apskrityje. Tėvas, kaip anais laikais, buvo pasimokęs, baigęs rusų dviklasę Charkove; kurį laiką buvo teismo sekretorius, paskui tarnavo policijoje, o vėliau nusipirko nedidelį ūkį Gubrių kaime 4 km. nuo Šilalės. Augome du broliai ir dvi seserys. Visi lankėme ir baigėme Šilalės gimnaziją.

Mama buvo šeimos širdis. Vis ragino į mokslą. Kai baigiau pradžios mokyklą, tėvas džiaugėsi, kad turės padėjėją, o aš džiaugiausi, kad nebereikės mokytis. O mama ragino: "Jei nori būti žmogumi, tai mokykis". Tas jos raginimas lėmė, kad nepasiklydau, be tėvų dar labai jaunas atsidūręs svetimame pasaulyje.

— Kuriuos mokytojus iš Šilalės gimnazijos ryškiausiai prisimeni?

— Turėjau daug gerų mokytojų, bet noriu prisiminti bent du — tai Kostas Doveika, lietuvių kalbos mokytojas ir klasės auklėtojas, ir tada jaunutė vokiečių kalbos mokytoja Elena Valiūtė. Doveika okupacijos laikotarpyje dirbo Lietuvių kalbos ir literatūros institute, literatūros tyrinėtojas, išleidęs kelias knygas. Dar ir dabar prisimenu jo filosofiją apie nuosaikumo dorybę ir jos reikšmę žmogaus gyvenime. Aplankiau jį, nuvykęs į Lietuvą. Valiūtė, dabar dr. Elena Tumienė, palyginamosios literatūros profesorė Kalifornijos u-te Fullertone, buvo entuziastinga, mokinių mylima mokytoja, ateitininkų organizatorė.

Dr. Zigmas Brinkis švenčia 65-ąjį gimtadienį. Iš k.: Lietuvos gen. konsulas V. Čekanauskas, J. Čekanauskienė, solenizantas ir dr. Elena Tumienė.

Dr. Zigmas Brinkis celebrates his 65th birthday. From left: Lithuania's Consul General V. Cekanauskas, Mrs. J. Cekanauskas, the celebrant and Dr. Elena Tumas. *Photo by V. Baltusis*

1956 m. Madride Zigmas Brinkis priima teismo medicinos diplomą.

Zigmas Brinkis receives his forensic medicine diploma in Madrid, 1956.

Iš Lietuvos atvykusi mama, brolis Vacys, Zigmas ir jo vaikai — Linas, Edmundas ir Nida 1977.

Zigmas's mother, from Lithuania; his brother Vacys;, Zigmas and his children: Linas, Edmundas and Nida in 1977.

Zigmo Brinkio tėvai — Sofija ir Petras.
Parents of Zigmas Brinkis — Sofija and Petras

Visi keturi vaikai Lietuvoje su motina 1982 m. (tėvas jau miręs).
Four children with their mother in Lithuania, in 1982. The father is deceased.

— Kaip atsitiko, kad tik du broliai atsidūrėte Vokietijoje?

— 1944 pavasarį aš baigiau gimnaziją ir prisilaikiau ūkyje. Pas mus visą vasarą gyveno iš Panevėžio pasitraukę artimi šeimos draugai p.p. Bikulčiai. Rudeniop, kai rusų frontas vėl pajudėjo ir Bikulčiai ruošėsi keliauti Vokietijos pasienin, tėvelis patarė man su broliu irgi trauktis. Manėme, kad pasitraukimas tik laikinas, tad išvykome su viena kuprine. Prisibijojome, kad rusai nemobilizuotų į kariuomenę. Pasienyje gyveno mūsų dėdė, tad ir galvojome laikinai pas jį sustoti. Bet atsidūrėme Rytprūsiuose ir su įvairiais nuotykiais pasiekėme Vokietijos vakarus. ''Laikinai'' išvykdamas iš namų, nepasiėmiau su savim brandos atestato, todėl po karo vėl įstojau į 8-tą klasę ir Eichstaetto lietuvių gimnazijoje gavau antrą gimnazijos baigimo diplomą.

Tėvai su Lietuvoje likusiomis dukromis — Aldona (kairėje) ir Zosė (dešinėje).
Dr. Brinkis's parents with daughters who stayed in Lithuania. Aldona (on the left) and Zose (on the right).

Dr. Zigmas Brinkis prie gimtojo namo Šilalėje 1988.
Dr. Zigmas Brinkis at the house of his birth in Silale in 1988.

Dr. Zigmo Brinkio namai Los Angeles, Calif., kur prieglobstį randa Los Angeles kultūriniai, visuomeniniai ir politiniai susibūrimai.
The residence of Dr. Zigmas Brinkis in Los Angeles, California, where numerous cultural, political and community events have been held.

Lietuvių Fronto Bičiulių stovykloje Dainavoje. Sėdi, iš k.: A. Raulinaitis, dr. K. Ambrozaitis, dr. Juozas Girnius, J. Ardys, dr. Z. Brinkis; stovi — A. Bagdonas, V. Aušrota, J. Baužys, dr. S. Girnius, A. Kairys, V. Rociūnas, V. Volertas, dr. A. Razma.

Friends of the Lithuanian Front at camp "Dainava." Seated from left: Algis Raulinaitis; Dr. Kazys Ambrozaitis; Dr. J. Girnius; J. Ardys; Dr. Zigmas Brinkis. Standing: A. Bagdonas; V. Ausrota; J. Bauzys; Dr. S. Girnius; A. Kairys; V. Rociunas, V. Volertas and Dr. A. Razma.

Photo by Vytautas Maželis

Los Angeles Šv. Kazimiero parapijos kieme, po literatūros vakaro. Iš k.: dr. Z. Brinkis, J. Pupius, M. Ambrozaitienė (iš Indianos), Alė Rūta, L. Valiukas ir E. Arbas.

At St. Casimir's church yard, in Los Angeles, after an evening dedicated to literature: Dr. Z. Brinkis; J. Pupius; M. Ambrozaitis (from Indiana); Ale Ruta; L. Valiukas and E. Arbas.

Politinių studijų metu Los Angelese. Iš k.: Antanas Masionis, dr. Zigmas Brinkis, prof. Jonas Kuprionis ir dr. Antanas Razma.

At the political studies meeting in Los Angeles. From left: Antanas Masionis, Dr. Zigmas Brinkis, Prof. Jonas Kuprionis and Dr. Antanas Razma.

— O kaip su medicinos studijomis?

— Medicinos studijas daktaro laipsniu baigiau Tuebingeno u-te 1952, gi socialinės ir teismo medicinos studijas po dvejus metus gilinau Strasbourgo ir Madrido universitetuose.

— Kiekviename iš tų universitetų vis skirtingos kalbos. Ar nesudarė sunkumų?

— Taip, Tuebingene vokiečių, Strasbourge prancūzų, o Madride ispanų, bet kliūtis įveikiau. Ispanų kalbos mokėjimas man labai praverčia, praktikuojant mediciną Kalifornijoje. Turiu nemaža pacientų, kalbančių tik ispaniškai.

— Zigmai, priklausai tai kartai, kuri tik vaikystėje patyrė laisvos gimtosios žemės palaimą, gi brendai jau okupuotoje Lietuvoje, o profesiją įsigijai ir pilnai susiformavai jau svetimose žemėse. Kokia veikla, Tavo nuomone, išeivijoje labiausiai talkino pavergtai tautai atsispirti rusinimui ir bolševikinimui?

— Man atrodo, kad nežiūrint kokia forma lietuviškoji gyvybė užsienio lietuviuose reiškėsi, tai guodė pavergtą tautą ir stiprino jos rezistencinę dvasią. Tokią išvadą galima daryti iš pokalbių su Lietuvos lietuviais. Tačiau rezistencinį atkaklumą labiausiai stiprino užsienio lietuvių politinė veikla, pav., rezoliucijų pravedimas Kongrese, prezidentinės proklamacijos, lietuvių delegacijų priėmimas Baltuosiuose rūmuose. Jie tai laikė lyg virvės nuo kranto metimą skęstančiam. Taip tvirtina aktyvieji rezistentai, buvę politiniai kaliniai.

Iš antros pusės, nuvykęs su poetu Bernardu Brazdžioniu Lietuvon 1989, pastebėjau kitą reiškinį. Atrodė, kad poetą Brazdžionį išgirsti, jį pamatyti veržte veržėsi visa tauta. Nemanau, kad bet kuris politinis išeivijos veikėjas taip

būtų sutiktas. Turbūt todėl, kad Brazdžionio poetinis žodis pasiekė tautos širdį.

— Kurios organizacijos išeivijoje savo idėjiniais principais ir konkrečia veikla prasmingiausiai rėmė lietuvių tautos veržimąsi į laisvę?

— Lietuvių Frontas, išeivijoje veikiąs Lietuvių Fronto bičiulių vardu.

— Kodėl?

— Studijuodamas Vokietijoje turėjau laimės bendrauti su Brazaičiu, Maceina, Ivinskiu, Griniumi ir kai kuriais kitais Lietuvių Fronto ideologais ir veikėjais. Su jais bendraudavome Lietuvių Fronto stovyklose ir kituose Europos lietuvių susitikimuose. Nė viena kita organizacija mano tautinių principų suformavimui daugiau nėra davusi kaip LF bičiuliai.

Lietuvių Fronto rezistenciniai nusistatymai Lietuvos okupacijos atžvilgiu nesikeitė nuo okupacijos pradžios iki šiol. Tą pastovią liniją išlaikė mūsų sąjūdžio solidarumas su lietuvių tauta Lietuvoje. Lietuvių Fronto principiniai nusistatymai, suformuluoti "Į pilnutinę demokratiją" leidinyje, išleistame prieš daugiau negu 30 metų nepasenę ir dabar. Iš asmeniškos patirties žinau, kaip labai Lietuvoje pageidaujami Girniaus, Maceinos, Brazaičio, Ivinskio, Griniaus ir kitų Lietuvos Fronto intelektualų veikalai.

— Dalyvauji ateitininkuose. Kada į ateitininkus įstojai ir kokias pareigas teko eiti?

— Ateitininku tapau Šilalės gimnazijoje. Tada ateitininkai veikė nelegaliai. Iš tikro, nebuvau aktyvus narys. Studentaudamas Vokietijoje, įstojau į ateitininkų medikų korporaciją "Gaja". Anksčiau minėti frontininkai intelektualai taip pat buvo ir ateitininkai. Mes, jaunesnieji studentai ir doktorantai, maišėmės visur — ir su ateitininkais, ir su frontininkais. Iš to laiko studijų draugų į visuomenės veikėjus Amerikoje iškilo Ambrozaitis, Kisielius, Pemkus, Razma, Europoje — kun. Liubinas, Norkaitis, Čeginskas, Natkus ir kai kurie kiti.

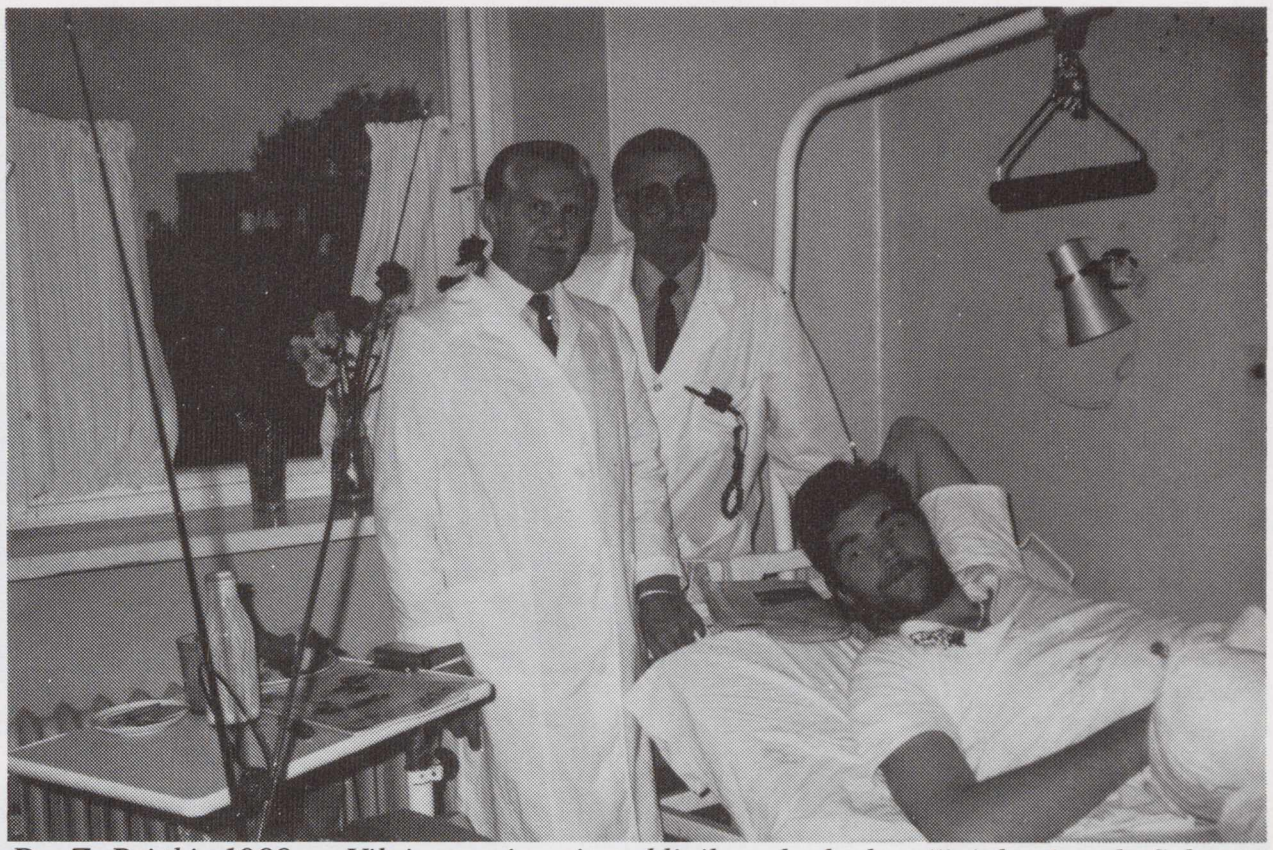

Dr. Z. Brinkis 1988 m. Vilniaus universiteto klinikose lanko krepšininką Arvydą Sabonį. Šalia — Sabonio gydytojas dr. M. Vitkus.

Dr. Z. Brinkis visits Lithuanian basketball player Arvydas Sabonis at the clinic of university of Vilnius. Next to Dr. Brinkis is Dr. M. Vitkus, Sabonis's physician.

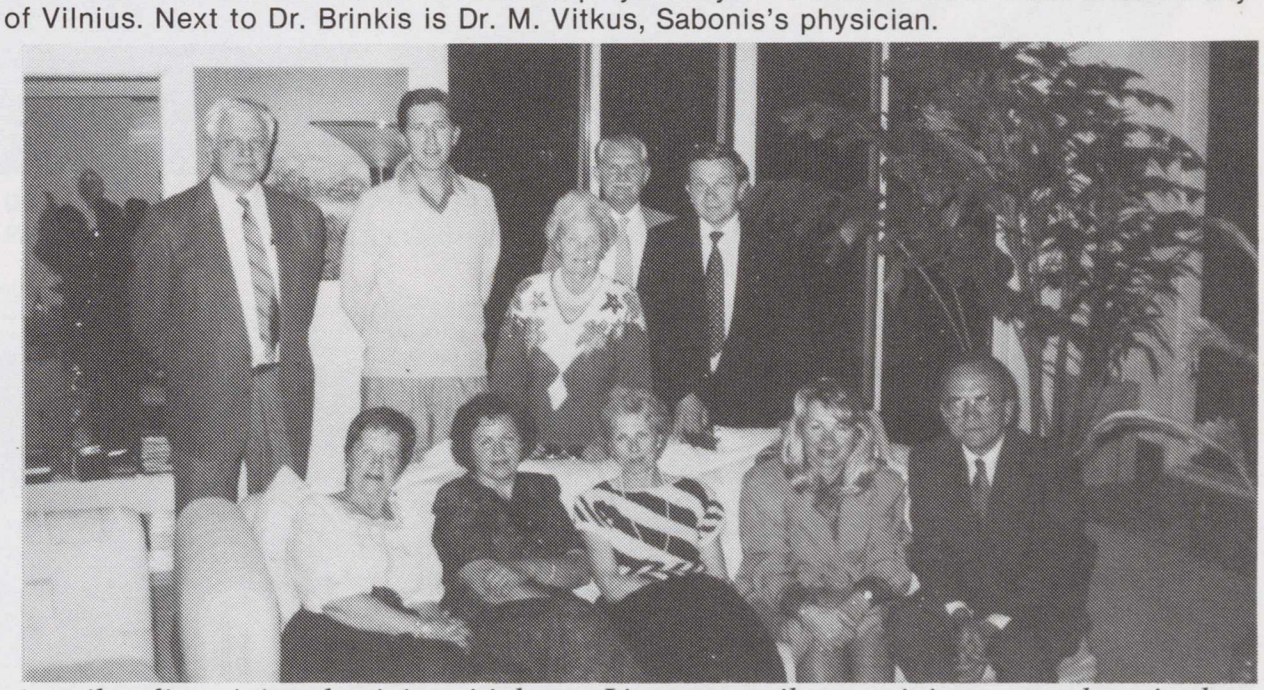

Amerikos lietuviai gydytojai susitinka su Lietuvos sveikatos ministro pavaduotoju dr. Algimantu Blažiu (stovi antras iš kairės); sėdi iš k.: Blažienė (antra iš k.) dr. D. Giedraitienė, dr. A. Deveikytė, dr. R. Nemickas (iš Čikagos). Stovi: dr. L. Trečiokas, dr. V. Raulinaitienė, dr. Z. Brinkis ir dr. R. Giedraitis.

American-Lithuanian doctors meet with Lithuania's Deputy Minister of Health Dr. Algimantas Blazys (standing, second from left), others (seated) Mrs. Blazys (second from left); Dr. D. Giedraitis, Dr. A. Deveikis, Dr. R. Nemickas (from Chicago). Standing: Dr. L. Treciokas, Dr. V. Raulinaitis, Dr. Z. Brinkis and Dr. R. Giedraitis.

Los Angeles Šv. Kazimiero parapijos salėje po politinių studijų savaitgalio 1981. Iš k.: dr. Z. Brinkis (LFB LA ambūrio pirm.) R. Česonis (svečias kalbėtojas iš Philadelphijos), A. B. Mažeika, A. Raulinaitis, I. Medziukas ir E. Arbas.

After a political studies weekend held at St. Casmir's church hall in Los Angeles, in 1981. From left: Dr. Z. Brinkis (chairman of LFB LA group), R. Cesonis (guest speaker from Philadelphia) A. B. Mazeika, A. Raulinaitis, I. Medziukas and E. Arbas.

Vokietijoje teko būti moksleivių ir studentų at-kų centro valdybose, atstovauti ateitininkams Pax Romana kongrese, kurį laiką būti ryšininku tarp Europos ir Amerikos ateitininkų.

Ateitininkai atliko svarbią misiją išeivijoje, bet dar didesnė — laukia jų laisvoje Lietuvoje — išgydyti ateistinio komunizmo sužalotą lietuvių tautos sielą. Dėkingas esu dabartiniam kun. prof. Antanui Rubšiui, kuris Šilalės gimnazijoje pakalbino mane į ateitininkus įstoti.

— Turime tris bendrines organizacijas, tradiciniai veiksniais vadinamas: Vliką, Altą ir Lietuvių Bendruomenę. Kuriai iš jų duodi pirmumą?

— Lietuvių Bendruomenei. Kitos dvi praeityje yra atlikusios svarbią misiją, bet jau gan seniai nusilpo. Mat jos sudarytos koalicijų pagrindu, o koalicijų partneriai vieni visai išnyko, kiti labai nusilpo. Bendruomenei kiekvienas priklausome individualiai, ir tai yra Bendruomenės stiprybė.

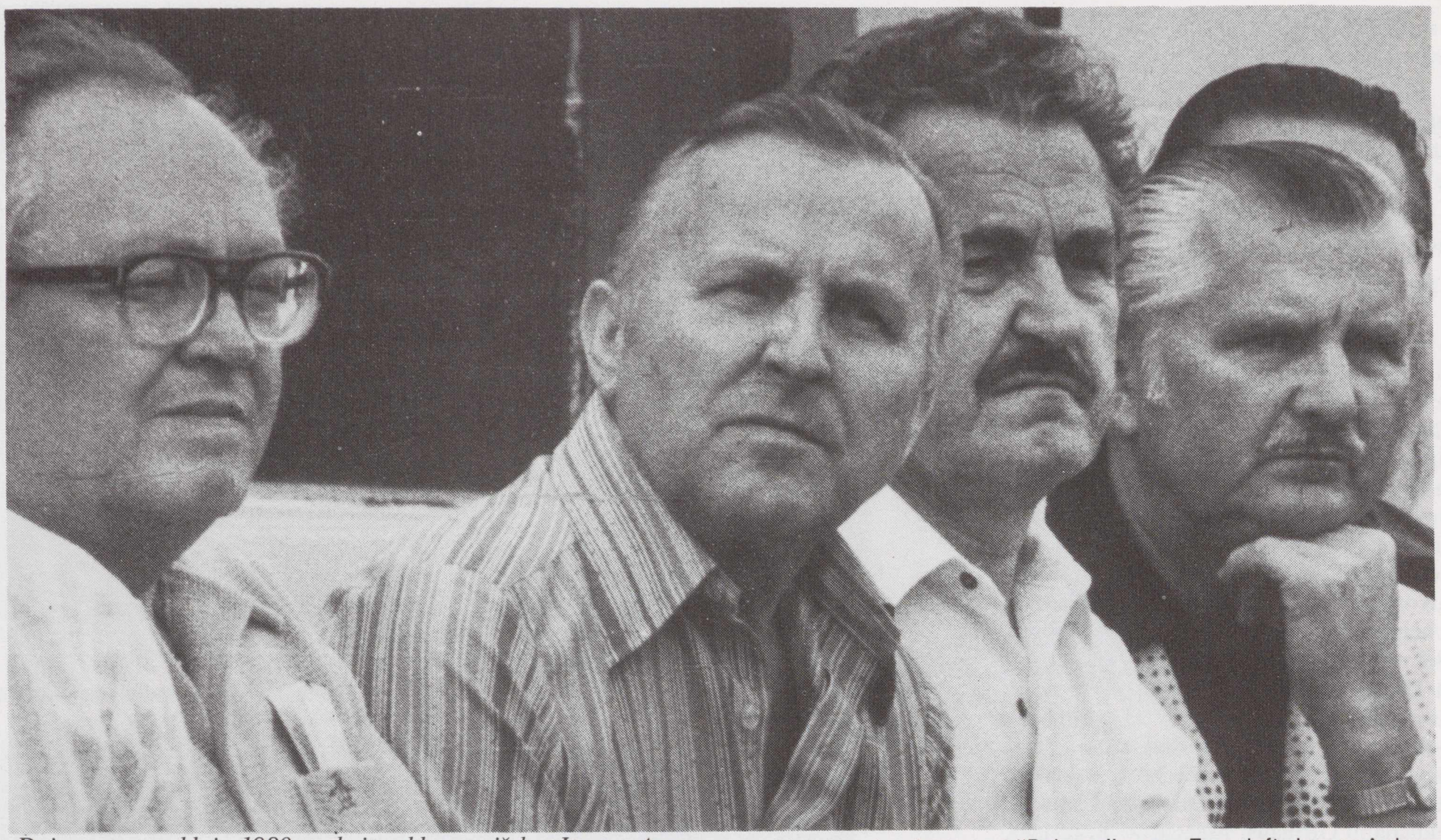

Dainavos stovykloje 1980 paskaitos klauso, iš k.: Juozas Ardys, dr. Kazys Ambrozaitis, dr. Antanas Razma ir dr. Zigmas Brinkis.

Listening to a lecture at "Dainava" camp. From left: Juozas Ardys, Dr. Kazys Ambrozaitis; Dr. Antanas Razma, and Dr. Zigmas Brinkis.
Photo by Vytautas Mazelis

Vienoje iš pirmųjų LF bičiulių stovykloje Kennebunkport, ME. Nuotraukoje matyti dr. J. Girnius, prof. J. Brazaitis, E. Kungienė, dr. P. Kisielius, M. Ambrozaitienė, dr. V. Majauskas, P. Jurkus ir kt. Dr. Zigmas Brinkis — viršuje trečias iš dešinės. Priekyje sėdi Kisieliaus, Majauskų ir kitų stovyklautojų vaikučiai, dabar suaugę profesionalai, daugelis jų turi vaikus tokio amžiaus kaip kad jie buvo nuotraukoje.

At one of the first LF camps in Kennebunkport, ME. Shown are Dr. J. Grinius, Prof. J. Brazaitis, E. Kungis, Dr. P. Kisielius, M. Ambrozaitis, Dr. V. Majauskas, P. Jurkus and others. Dr. Zigmas Brinkis is the third from right on the top row. Seated in front are the children of Kisielius, Majauskas and other participants who ar now grown up professionals and have their own children of the age shown in the photograph.

(nukelta į 10 psl.)

Iš ciklo

"Vaidila Valiūnas",

kurį rašo patsai Lietuvos gyvenimas

Viešpatie, kuris tautų trake kaip savo akį saugai mūsų tautą
Ir visų ištikimųjų jos vaikų pasiaukojimą matai,
Ir žinai, kieno, kada ir kaip ir kiek ant mūsų viešpatauta,
Ir kaip kilo ir kaip griuvo molio melo pamatai.

Po visų manifestacijų ir himnų, it netekęs žado,
Po visų ištikimybės priesaikų, iš pekliškai juodos tamsos,
Į kartybių iešmą įsikibęs, ten einu, kur tavo žodis žaibą žada,
Neteisybėse ir nevilty maldaudamas: "Tiesos!.. Tiesos!.."

Ar ilgai aukos našta tokia nežmoniškai sunki dar bus,
Dieve, jau gana dienų, tartum girnapusė sunkių...
Pažadus, tarytum pakaruoklio virvę rankoje laikydamas,
Žemei tylint, dangui, triskart dangui, dangui tik tikiu.

Gal nebuvom žodžiuose ir žygiuose kaip vienas,
Nėjom ten, kur kvietė mūsų motina viena...
Po lėbavimų puotų, po praregėjimo, po pasninkų novenos,
O, dangau, tebus visų naktų nakties gana!

Dar ne paskutinis dega kraujo lašas
Savanorio kritusio karštam kovos lauke,
Dar ne pastarajai žiežirbai vilties užgesus,
Po visų pilotų, judų marška nejaukia,

Lietuva, mes amžiais tavo dukterys ir sūnūs,
Protėvių tautos praeityje ir žingsniuos ateities,
Visa tai, kas svetima, pasiuntę "po perkūnais",
Imame mainais tik laisvę ir didybę dabarties!

Viešpatie, kuris tautų trake ganai ir mano tautą
Ir visų ištikimųjų jos vaikų pasiaukojimą matai,
Ir žinai, kada ir kur ir kiekos neteisybių viešpatauta,
Tark:
Po kojom ne mirties, gyvenimo, gyvybės pamatai!

V. Vijeikio piešinys
Painting by V. Vijeikis

Dr. Z. Brinkis...

(tęsinys iš 8 psl.)

— Esi, Zigmai, profesionalas gydytojas, bet ir aktyvus visuomeninėje veikloje: JAV LB ir LF bičiulių tarybų rinktas narys, artimai susirišęs su ateitininkais, dramos sambūriu, Baltų Laisvės Lyga, Lietuvių gydytojų draugija. Vadovauji specialiems užmojams, kaip buvusiam politinių studijų organizavimui. Ar tai suderinama su profesiniu darbu?

— Norint, suderinti galima, nors gydytojo darbas nepripažįsta reguliarių valandų ir reikalauja daug nervų. Juk iš posėdžio tave kartais iškviečia pas ligonį ar į operacinę. Tiek, kiek aš darau, suderinti įmanoma. O jei kas iš tikro visuomeniniame darbe dalyvauti negali, turėtų visuomeninę-tautinę pareigą kompensuoti stambesnėmis aukomis.

— Visiems žinoma, kad, šalia darbo, lietuviška veikla susilaukia Tavo stambių aukų. Losangeliečių kultūrinę, visuomeninę ir politinę veiklą remi ir kita forma: ateitininkai susitinka Tavo gražiuose namuose susikaupimo valandoms, čia pasimatome su žymiais žmonėmis, k. t. visai neseniai su Nijole Sadūnaite, vysk. Antanu Vaičiumi, Vytautu Landsbergiu ir kitais; prieš kelerius metus pas Tave buvo priėmimas į pasaulinę olimpiadą atvykusiems užsienio žurnalistams, kandidatui į JAV senatorius Bruce Herschensohn; čia buvo Baltų Laisvės Lygos krikštynos, priėmimai po politinių studijų savaitgalių, kamerinio pobūdžio koncertai ir t.t. Yra namų, į kuriuos įeinant nusimaunami batai, kad nesuteptų kilimų, o pas Tave kilimus mindo po 200 ir daugiau kojų. Kurį laiką Tavo namuose buvo Lietuvių Rašytojų draugijos būstinė. Ar nejauti, kad tiems namams per didelis krūvis?

— Ne. Los Angeles buvo sudaryta Lietuvių rašytojų d-jos centro valdyba, mielai pavedžiau kambarį draugijos būstinei. Pirmininkas poetas Bernardas Brazdžionis turėjo namų raktus. Dabar, centro valdybą iškėlus kitur, rašytojai patalpomis nesinaudoja. Apskritai galvoju pagal Šventrašti: kam daugiau duota, iš to bus daugiau ir pareikalauta. Gal man kiek daugiau duota.

— Jei šiuo metu į šį kambarį ateitų geroji laumė ir pasakytų: "Viską gausi, ką paprašysi". Kokie būtų prašymai?

— Lietuvai — laisvės, dirbantiems Lietuvos labui — suderintos veiklos, vaikams — savo gyvenimu daryti garbę Lietuvai, Amerikai ir tėvams, o pats sau — išminties ir sveikatos.

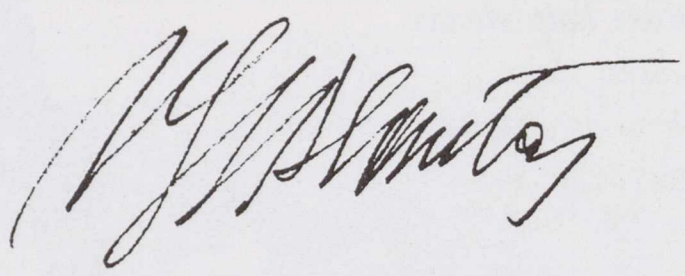

Rašytojas V. Alantas
Author V. Alantas

* * *

Balandžio mėn. 23 dieną išėjo į protėvių dausas dar vienas iš labai nedaugelio belikusių gyvųjų Nepriklausomos Lietuvos rašytojų — Vytautas Alantas.

Gimęs pačioje šio šimtmečio pradžioje, 1902, birželio 18 d., pačioje Aukštaitijoje, Panevėžio apskrityje, tėvams persikėlus į Šiaulių apskritį, Vytautas 1921 m. baigė Šiaulių gimnaziją, kurią buvo pradėjęs lankyti dar prieš I-jį Pas. karą.

Lietuvių kalbą bei literatūrą ir humanitarinius mokslus studijavo V. D. universitete Kaune (1921-1922) ir Montpelier un-te, Prancūzijoje.

Baigęs studijas, grįžo į Lietuvą, ir dirbo telegramų agentūroje "Eltoje", o nuo 1934 iki 1939 m. buvo paskirtas vyriausiu, vyriausybės oficiozo "Lietuvos Aido" redaktoriumi.

Pirmaisiais komunistų okupacijos metais buvo pasitraukęs iš Lietuvos, o 1941-44 m. grįžęs Lietuvon gyveno Vilniuje ir buvo Vilniaus miesto teatro direktoriumi.

Antrą kartą Lietuvą okupuojant Sovietų Sąjungai, V. Alantas, kaip ir daugelis lietuvių rašytojų bei tautiečių, pasitraukė į Vakarus. Kurį laiką gyveno lageryje, gi 1949 m. emigravo į J.A.V. kur apsigyveno Detroite ir 19 metų dirbo Fordo fabrikuose.

Pradėjęs rašto darbą studijuodamas, nebepaleido rašytojo plunksnos iš rankų visą gyvenimą, nežiūrint kokiose aplinkybėse bei sąlygose gyventų, kokio darbo pragyvenimui turėtų imtis. Normaliomis sąlygomis tokio masto rašytojas beletristas-dramaturgas, pavyzdžiui, kad ir J.A. valstybėse galėtų susilaukti ne tik finansinio pelno, bet ir moralinių nuopelnų, ne vienai knygai, užsitarnaudamas "bestselerio" vardo ir garbės, o dramos veikalais — įkopdamas į populiariąsias N. Y. scenas, o gal net ir Hollywoodo šviesas.

Nuo 1930 metų, kada debiutavo novelių rinkiniu "Artisto širdis", jei per 60 metų Vyt. Alantas parašė ir išleido beletristinio, poezijos, dramos žanrų, publicistikos ir žurnalistikos per 30 veikalų.

Jeigu novelės rašymo mene (kurios dažnai išvirsta į ilgas apysakas) autorius nepasiekė beletristikos viršūnių, kaip jo meto kolegos, Vaičiulaitis, Andriušis, ar Jankus, tai pjesėmis ir komedijomis, kurios ilgai laikėsi Kauno, Vilniaus ir kt. scenose bei už Lietuvos sienų, su Vytautu Alantu galėtų konkuruotis nebent "prisiekęs" Lietuvos dramaturgas Petras Vaičiūnas.

Dramos veikaluose, pjesėse, dramose ar komedijose V. Alantas gebėjo pajusti, užgriebti, iškelti ir sudominti žiūrovą ir tragiškomis ir komiškomis gyvenimo situacijomis.

Visuose savo darbuose autorius dėmesį kreipė daugiau į kūrinį, į idėjas, į problemas, negu į jų meninį apvalkalą. Ypač romanuose, kur jis galėjo išsitiesti į šimtus ir tūkstančius (per 2 tomus) puslapių, autorius stengėsi ne tuščiažodžiauti, bet spręsti gyvenimo, kaip kasdienybės, taip ir "amžinas" problemas, liečiančias moralę, religiją, asmens pasaulėžiūrą ar laikotarpio idėjų, net valstybių santvarkų — komunizmo bei nacizmo — ideologijų prasmę, sėkmę ir žlugimą.

Kai kurie romanai, kaip "Pragaro pošvaistės", ar "Tarp dviejų gyvenimų" spaudoje sukėlė didžiausias diskusijų audras, nunešančias dalyvius iki ekstremų: dievai ar stabai, Maskva ar Roma.

Lietuvių senoviško pagoniško tikėjimo idealizavimą pradėjo romanu "Pragaro pošvaistės", pasmerkęs krikščionybę, kuriai "paskutinį smūgį" sudavęs pastaras "pasaulio sukrėtimas" (II pas. karas), parodęs, kad krikščionybė nepajėgusi sutramdyti "žmogužvėrį", ir jos "įtaka žmonių bei tautų savitarpio santykiuose yra lygi, galima sakyti, nuliui", bet neturėjęs progos jį (tą liet. pagoniškąjį humanizmą) plačiau atskleisti, tatai padaryti ėmėsi dviejų tomų veikale "Šventaragis", ir karys ir ideologas pamokslininkas, vietomis net sekdamas Kristų, skleidžia žodžiais (ir darbais) savo religiją, iš dalies surinktą iš lietuvių liaudies, tautosakos, iš dalies autoriaus fantazijos sukurtą.

Kai savo žlugimo agonijoj paskutinėm "galybės" konvulsijom šėtoniškasis rytų monstras dar galėjo gąsdinti nesusigaudantį vakarų pasaulį, kai iš UNO auditorijos išsprūdo paskutinė "pasmerkimo" frazė "Mes jus palaidosim, krikščioniškajai išminčiai laukiant savo taikos ir ramybės skelbimo momento, gal vargšas lietuvis, sovietinio milžino pėda primintas tėvynėje, išblaškytas po tolimuosius šaltojo

Kaip aš rašiau "Šventaragį"

XIII amžiaus Lietuva tebeskendi potamsiuose. Istorijos šaltiniai dažniausiai labai iškraipyti ir toli gražu nepilnai teapšviečia mažas ir retas ano meto tikrovės oazes. Norėdami pamatyti XIII amžiaus Lietuvos tikresnį veidą turime kaip švaitais brautis į praeitį savo mintimi, vaizduote bei intuicija.

Dėl ano meto mūsų valdovų nedovanotino aklumo, apsileidimo ar neišmanymo lietuvių kalbą padaryti valstybine rašto kalba, kaip tai Lietuvos kaimynai seniai buvo padarę, mūsų istorijos XIII amž. šaltiniai yra svetimtaučių parašyti ir labai "liesi". Mums tik žinomi ano meto Lietuvos valdovų vardai ir tai ne visų, sakysime, mes net nežinome koks buvo karalienės Mortos lietuviškas vardas, nežinome nė jos sesers Nalšėnų kunigienės Daumantienės vardo, galų gale ir tie vardai, kurie mus pasiekė, dažniausiai kitataučių metraštininkų nežmoniškai iškraipyti. Mes nežinome nei kada nei kur mūsų didieji valdovai gimė, nei kokiose pilyse jie gyveno, nei kokias sritis jie valdė. XIII amž. Lietuva turėjo įžymių vyrų, bet mus pasiekusios žinios apie juos labai šykščios. Mes net tikrai nežinome, kur buvo Mindaugo ir kitų Lietuvos valdovų sostinės iki Gedimino laikų. Klaidžioja kaip žaltvykslės tamsią naktį ano didžiojo Lietuvos istorijos amžiaus lėmusių lietuvių tautos likimą veikėjų vardai, švysteli kaip meteorai jų darbų nuotrupos, iš kurių mes stengiamės atkurti pilnesnį vaizdą savo minties, vaizduotės ir intuicijos pagalba. Kraipė ir kiek įmanydami murzino Lietuvos antikinį veidą naujojo krikščionių tikėjimo skelbėjai kitataučiai. Amžinosios Ugnies Lietuvą jie sąžiningai galavosi užversti šmeižtų, paniekos ir neapykantos šiukšlėmis, kad ji galutinai išnyktų nuo žemės paviršiaus.

Aš čia nenagrinėsiu priežasčių, kodėl krikščionybė buvo įvesta Lietuvon, o tik noriu pabrėžti, kad pirmon galvon tai buvo politinis aktas, neturėjęs jokio atbalsio ano meto plačiuose Lietuvos gyventojų sluoksniuose — apsikrikštijo tik Mindaugo šeima ir greičiausiai mažas būrelis jo artimųjų — ir kad krikščionybę "skelbė" ir Lietuvą "krikštijo" Lietuvos priešai, kuriems terūpėjo savo interesai ir kuriems senasis lietuvių tikėjimas stovėjo skersai kelio, kaip žūtbūt pašalintina kliūtis. Taigi, aš ir bandžiau savo veikale nukrapštyti nuo XIII amž. Lietuvos veido apipurvintą sukietėjusį kevalą, kurį taip rūpestingai ir "sąžiningai" dėjo per amžius svetimi istorikai, dvasiškiai ir aplamai neritiški senųjų laikų vertintojai, kitaip sakant, man rūpėjo skaitytojui atskleisti mindauginės Lietuvos kiek galint lietuviškesnį veidą, bent tokį, kokį aš pats vaizdavausi.

Ar man tai pavyko, ar nepavyko, ne man spręsti, galiu tik pasakyti, kad aš grąžinau iš "tremties" karaliaus-valdovo-monarcho titulą, kurį iš Lietuvos istorijos puslapių buvo išbraukę mūsų pačių ir kitataučių istorikai ir Lietuvos valdovus-monarchus pavertę "didžiaisiais kunigaikščiais" (didžiojo kunigaikščio titulas įsigalėjo su pagrindu daug vėliau, kai Lietuva susidėjo su Lenkija ir ėmė rinkti bendrus valdovus: Lenkija — karalių, Lietuva — didįjį kunigaikštį), vietoje "kunigaikščio" grąžinau "kunigo" titulą, kuris buvo vartojamas Lietuvoje XIII amž., grąžinau senovės lietuvių šventyklas, kuris krikščionybės skelbėjai buvo išnaikinę, o ypačiai aš stengiausi grąžinti pagarbą, autoritetą ir meilę mūsų prosenolių senajam tikėjimui, kuris vaidino, sakyčiau, lemiamą vaidmenį dorojant tautinį charakterį, kūriant lietuvių kultūrą ir organizuojant Lietuvos imperiją, kitaip sakant, aš stengiausi atstatyti į tikrąją vietą ramoves, kurios, be abejo, buvo tikėjimo, dorovės, kultūros ir aplamai lietuviškos ideologijos bei dvasinio auklėjimo centrai. Žodžiu, man rūpėjo akurti XIII amž. Lietuvos veidą, kurį net ir mūsų patys prosenoliai slėpė giriose nepalikdami nei rašytinių, nei kitokių paminklų, gal tik išskyrus tautosaką.

Todėl darbas rašytojo, išdrįsusio brautis į tą istorijos mokslo neapšviestą laikotarpį — ir vargu ar kada jis bus kaip reikiant apšviestas? — vienu atveju gali būti lengvas, kitu — labai sunkus. Jei rašytojas eis pramintu, sakyčiau, tradiciniu taku kliūčių pakeliui daug nesutiks. Turiu galvoje mūsų tautos praeities vien tik idealizavimą ir garbinimą, vien tik didvyrių, karžygių, pusdievių bei skaisčių vaidilučių vaizdavimą; sakau, tas kelias bus lengvas, nes nereikės nei studijų, nei kažkokios kūrybos, o pakaks senai mūsų literatūroje nusistovėjusių šablonų kartojimo. Taip žiūrėjo į mūsų tautos praeitį romantikai ir taip daug kas tebežiūri ir po šiai dienai.

Tačiau taip traktuojant istoriją užmirštamas pagrindinis dalykas, būtent, žmogus. Kaip nebūtų prasminga tvirtinti, sprendžiant iš Praksitelio statulų, kad visi graikai buvo gražūs, taip būtų netikslu ir klaidinga manyti, kad pagal vieno didvyrio pavyzdį visi antikinės Lietuvos vyrai buvo didvyriai. Pagalios jei tokį istorinį didvyrį mums reikėtų surasti XIII amž., mes jo nerastume, nes jis niekur nebuvo atžymėtas šaltiniuose. Senovės Lietuvoje, be abejo, buvo didvyrių, tačiau, galvojant gyvenimiškai, buvo tada ir eilinių žmonių, buvo taurių, sąžiningų ir darbščių žmonių, bet buvo ir sukčių, vagių, tinginių, girtuoklių ir plėšikų ir t.t. Paėmus aplamai, daugmaž visi šaltiniai liudija senovės lietuvius buvus aukštos dorovės, sąžiningus ir dievobaimingus žmones, bet ar tai jau leidžia padaryti išvadą, kad jų tarpe nebuvo ir iškrypėlių?

Jei mums šiandien sunkoka, o gal ir visai neįmanu dėl šaltinių stokos susidaryti tikro ano meto plačiosios lietuvių visuomenės moralinio veido vaizdo, — šiuo atveju mes, tur būt, visada būsime linkę senovę idealizuoti — tai mums jau nebėra jokia problema žvilgterėti į mindauginės Lietuvos politinius metodus, atremtus į neabejotinus istorinius faktus. Mindaugas ir abu jo sūnūs buvo nužudyti, buvo nužudytas pretendentas į Lietuvos sostą Mindaugo seserėnas Polocko knezius Tautvilas, nuo durklo žuvo ir sostą užėmęs Treniota, tokio pat likimo susilaukė ir Mindaugo vyresnysis sūnus atsisėdęs į sostą Vaišvilkas. Aplamai prie Mindaugo gyvos galvos artimi jo giminaičiai visą laiką prieš jį maištavo, intrigavo ir sudarinėjo sąjungas su Lietuvos priešais jam nuversti, sritiniai rikiai turėjo būti Mindaugo pažaboti ir sudrausti, nes jie nenorėjo atsisakyti savo privilegijų bei teisių ir pasiduoti centriniai valdžiai. Kaip matome, ano meto valdymo metoduose būtų bergždžias darbas ieškoti kažkokio idealizmo ir dorovės principų, bet taip pat būtų didelė klaida iš tų pavyzdžių daryti išvadą apie ano meto lietuvių dorovę aplamai. Viršūnių kova turėjo vienaip ar kitaip politiškai atsiliepti į plačiuosius gyventojų sluoksnius, bet tai dar nereiškia, kad ji būtų pakirtusi giliai įsišaknijusius religinius bei dorovinius ano meto lietuvio principus.

Taigi, jei rašytojas atsisakys nuo istorijos stilizavimo ir idealizavimo, jei jis pasiryš pavaizduoti ano meto žmogų su jo teigiamybėmis ir neigiamybėmis, žodžiu, jeigu jis panūs atkurti tokią Lietuvą, kokia ji maždaug buvo ir kokią jis vaizdavosi, tai jo darbas pasidarys žymiai sunkesnis. Tai sakydamas, aš toli gražu nenoriu tvirtinti, kad būtų įmanoma senovę atkurti visu šimtu nuošimčių tokią, kokia ji buvo, — tai nebūtų įmanoma net ir tuo atveju, jei mes turėtume pakankamų ir patikimų šaltinių, — aš tik noriu pasakyti, kad mano supratimu, rašytojo uždavinys yra kiek galint arčiau priartėti prie anuometinio žmogaus jo nesmerkiant, bet ir nepuošiant vien tik tobulybės žiedeliais.

Jei ne nepriklausomybės ir vėlesnių laikų archeologijos iškasenos, mano Šventaragis greičiausiai būtų išėjęs visai kitoks, jei aplamai būčiau ėmęsis šį veikalą rašyti. Būtų sunku ir beveik neįmanoma suminėti visus autorius bei šaltinius, kuriais naudojaus Šventaragį rašydamas, gal tik tiek reikėtų pastebėti, kad į jų skaičių įeina rašiusieji apie Lietuvos XIII amžių ir aplamai apie viduramžius lietuvių ir kitataučių istorikai, rašytojai, tautosakininkai, senovės lietuvių tikėjimo nagrinėtojai, šiaip periodikoje pasirodžiusieji straipsniai bei trumpos infor-

---

Sibiro plotus ir po platųjį Vakarų pasaulį, gal jis, nebetekęs kantrybės, ir galėjo trampeme dvassios epilepsiniame pasimetime, ieškant difūzinių erdvių, pasigėrėti prieš šimtmečius Lietuvą supusio vaidilų — kunigų — dievų — deivių — laumių — gamtos galybių susikurto priebėgos pasaulio... Nevisai tobulo, kaip ir visa žmogaus kūryba, bet viliojančio ir užburiančio gamtos paslaptimis ir malonėmis. Bet neilgam. Šiandieną matome, kur iš po susibankrutijusio komunizmo griuvėsių besikeliantis žmogus ieško, jei ne išganymo, tai bent paguodos ir stiprybės.

Tai galėtų pailiustruoti kad ir nedidelė kronikos ištraukėlė iš "Respublika" (90.5.8d. 2 psl.).

Vilniuje šių metų Motinos Dienos proga "įvyko nemaža renginių, tačiau didžiausią įspūdį paliko Lietuvos Motinų pasninko ir maldos akcija sostinės širdyje. Nuo Aušros Vartų iki Arkikatedros aikštės daugiatūkstantinė tikinčiųjų minia lydėjo Šv. Marijos, Dievo Motinos" paveikslą, ties Šv. Kazimiero koplyčia buvo kalbamas rožančius, giedamos giesmės, klausomos šv. mišios už motinas..."

Kai kurių požiūriu Šventaragis, jeigu pažvelgsime į jo filosofiją ir pasiklausysime pamokslų (net pastebėsime jo veiklos žingsnius), yra panašus į senųjų rytų tautų filosofiją: "akis už akį, dantis už dantį", kurią visai priešinga kryptimi pasuko krikščionybės kūrėjas Kristus: niekam nekeršyk ir mylėk savo artimą kaip pats save.

macijos, mano varyta korespondencija su mūsų istorikais ypačiai su amžino atminimo dr. Z. Ivinskiu bei A. Šapoka. Daug man padėjo dr. J. Balio studijos apie senąjį lietuvių tikėjimą. Savaime suprantama, kad Lietuvių Enciklopedija buvo dažnas mano patarėjas. Ne kartą teko informuotis ir E. Britanica. Reikia čia atskirai atžymėti mūsų tautosaką, kurios išmintį aš įdėjau ne vienam savo veikėjui į lūpas. Per keliolika metų prisirinko medžiagos gan įspūdinga byla. Man rodos, rašydamas savo veikalą, aš laikiausi visiškai priešingo nusistatymo, kaip kad ne vienas mūsų istorinių romanų rašytojas, kurie rėmėsi ne tiek istoriniais faktais, kiek savo fantazija.

Tačiau ši knyga nebus knyga vien tik apie Mindaugą. Mindaugas nebūtų sugebėjęs pravesti milžiniškų valstybinių reformų, kad ir kažkaip būtų buvęs genialus, jei nebūtų turėjęs gabių šalininkų, patarėjų ir jam atsidavusių bei jį supratusių bendradarbių. Didžiausias valstybės vyro sugebėjimas pasireiškia tuo, kad jis moka pasirinkti tinkamus bendradarbius. Prie tokių Mindaugo šalininkų bei padėjėjų priklausė šioje knygoje vaizduojamas mano didvyris Šventaragis. Ši knyga skiriama jo gyvenimui bei veiklai aprašyti.

Šioje knygoje aprašomieji įvykiai dėjosi maždaug pirmoje XIII amž. pusėje ir jo viduryje. Laikai tada buvo neramūs. Senoji valstybės santvarka iro ir, gydantis nuo įsisenėjusių ligų, reikėjo įšvirkšti į valstybės organizmą naujų "vaistų" ir pirmon galvon pažaboti per plačiai įsigalėjusias išcentrines jėgas ir ieškoti naujų kelių valstybės branduoliui, centrinei valdžiai, sustiprinti, kitaip sakant, vienvaldei monarchijai įkurti. Dvidešimties Lietuvos vyriausiųjų kunigų kelionės 1219 mn. į Haličą derėtis su Voluine dėl taikos sutarties sudarymo Lietuvos istorijoje yra atžymėtinas įvykis, kuris gan iškalbingai byloja, kad Lietuva ėmė ieškoti naujų kelių ir kad ji padarė didelį žingsnį įžengdama į tarptautinę areną, kaip jau apjungta valstybė. To didžiojo valstybinio perversmo, sakytume, lietuvių politinio renesanso centre stovi monumentali karaliaus Mindaugo figūra.

Dabar man būtų nelengva pasakyti, kur parašiau savo romano didžiąją dalį: namie ar fabrike. Romaną pradėjau rašyti 1955 m. Žinoma, stilių ir kalbą apdirbinėjau namie, bet daugelis idėjų gimė dirbant fabrike prie mašinų, ir daugelis veikalo "apmatų" buvo surašyti į bloknotą pertraukų metu. Tuomet aš dirbau Fordo automobilių fabrikuose Detroite. Kadangi autobusas į fabriką anksti rytą eidavo tik vienas, tai aš atvažiuodavau į įmonę maždaug pusantros valandos anksčiau kaip reikia. Tą laiką praleisdavau fabriko užkandinėje gerdamas iš automato kavą, snausdamas arba dažniausiai užrašinėdamas į bloknotą vieną kitą mintį, vaizdelį ar dialogo nuotrupą. Pro langą ryto brėkšmėje matydavau kažkur nusitęsiančius gretimo fabriko žiburius. Stalas, už kurio sėdėdavau, virpėdavo nuo drebančių mašinų...

Maironis andai dainavo, kad jis norėtų prikelti nors vieną senelį iš kapų milžinų, o aš norėjau prikelti, tiesą sakant, neprikelti, nes mano didvyris niekad nebuvo "miręs", o tik apipavidalinti ne silpną senelį, o jauną, drąsų išmintingą vyrą, kurio pavidalas visais amžiais svyrėjo lietuvių tautos tūkstantametės istorijos akiračiuose. Ir, man rodos, kad man tereikėjo "praverti" kažkurią angą, ir jis pats pasirodys viešumon. Bendraudamas su savo divyriu kelioliką metų aš susigyvenau su ta mintimi, kad Šventaragis yra realus ir amžinas, kaip reali ir amžina lietuvių tauta. Taigi, Šventaragio charakterį, man rodos, aš "nepagimdžiau", nes jis gyveno tarp mūsų visais amžiais ir tebegyvena šiandien: aš tik pasistengiau jį įvilkti į žmogišką pavidalą, kitaip sakant, suformuluoti tai, kas glūdėjo ir šiandien tebeglūdi lietuvio pasąmonėje nuo anų laikų, kada mūsų prosenoliai kūreno Amžinosios Ugnies aukurus Volgos, Dniepro, Vyslos ir Nemuno slėniuose...

Vyt. Alantas

Vytautas Alantas

ŠVENTARAGIS PAS VYRIAUSIĄJĮ MINDAUGO SŪNŲ

Fragmentas iš romano "Šventaragis"

Gal žemaičiai ir buvo patenkinti, kad Lietuvos sostan sėdo jų kunigas, bet Mindaugo dinastijos šalininkai nebuvo patenkinti ir ėmė bruzdėti bei kelti balsą, kad Treniota Mindaugo sostą užgrobęs neteisėtai, kad vyriausia valdžia Lietuvoje priklausanti Tautvilui. Tuomet Treniota nutarė nusikratyti ir Tautvilu. Dėdamasis esąs jo draugas, jis pakvietė jį į Vilnių ir čia klastingai nužudė, tačiau nenuramino mindaugininkų, kurių akys tada nukrypo į Mindaugo vyriausiąjį sūnų Vaišvilką. Jis jau anksčiau buvo apsikrikštijęs rytų apeigomis ir net tapęs vienuoliu. Nors jis Lietuvoje turėjo šalininkų, bet turėjo ir priešų, nes daug kas nenorėjo surusėjusio valdovo. Bijodamas Treniotos smurto jis pabėgo į Pinską. Mindaugo šalininkai jį įkalbėjo grįžti Lietuvon. Treniota valdė Lietuvą tik dvejus metus: 1265 m. jį nužudė Vaišvilko šalininkai. Vaišvilkas, Voluinės kariaunos remiamas, grįžo Lietuvon ir atsisėdo savo tėvo sostan. Daumantas, bijodamas Vaišvilko keršto, su visa šeima, manta ir kariauna išsidangino Pskovan, kur jis buvo išrinktas kneziumi ir po mirties už didelius nuopelnus pskoviečiams, paskelbtas pravoslavų šventuoju.

Paskutinės permainos Vilniuje Šventaragį užklupo bekeliaujantį po kraštą. Pakeliui jį surado Vaišvilko pasiuntiniai, kuriems buvo įsakyta jį surasti ir atgabenti į Vilnių. Bijodami, kad ir jo neištiktų Tautvilo likimas, išminčiaus draugai įkalbinėjo jį neklausyti Vaišvilko įsakymo ir slėptis saugioje vietoje, tačiau jis jų nepaklausė ir, keleto savo pasekėjų lydimas, iškeliavo sostinėn.

Nuo to laiko, kada jis lankėsi Vilniuje, miestas buvo labai pasikeitęs: padidėjęs ir išsiplėtęs. Šventaragį ir jo palydovus ypačiai nustebino gausybė Voluinės kareivių, besipainiojančių kiekviename žingsnyje. Atrodė, lyg kad miestas būtų užimtas svetimos kariaunos. Jiems akivaizdžiai pasitvirtino po Lietuvą pasklidusi nuomonė, jog Vaišvilkas buvęs įkeltas į Mindaugo sostą Voluinės kareivių durtuvais. Ant buvusios Perkūno šventyklos blizgėjo iškeltas dviem kryžmom pravoslavų paauksuotas kryžius. Aplink šventyklą zujo ortodoksų šventikai.

Vaišvilkas priėmė Šventaragį sosto menėje, kur viskas buvo blandu ir asketiškai tuščia. Jam iškart dingtelėjo, kad čia žemiškomis gėrybėmis nesirūpinama. Valdovas sėdėjo kitame menės gale ir Šventaragiui pasivaideliojo ten tūnant juodą, pasimetusį šešėlį. Jis artinosi prie jo iš lėto, pasiramščiuodamas savo krivule ir neatitraukdamas akių nuo kažkaip pradingusio plačiose vienuolio rūbų klostėse šventiko su dideliu aukso kryžiumi ant krūtinės. Ir Vaišvilkas žiūrėjo į besiartinantį išminčių giliai pakaktėje pasislėpusiomis mažomis, aštriomis akimis, tarsi tykodamas aukos. Šventaragiui prisiartinus, jie ilgai žiūrėjo vienas į kitą, tarsi galuodamiesi išskaityti vienas kito mintis.

Šventaragis matė Vaišvilką paskutinį kartą per Mindaugo karūnaciją Naugarduke. Jis visada buvo užsidaręs rukšna ir Šventaragiui atrodydavo, tartum jis būtų apsėstas ir kamuojamas kažkokios neramios dvasios. Dabar jis matė, kad ta nerimastis dar gilesnėmis raukšlėmis išvagojo jo liesą, išsišovusiais skruostikauliais veidą ir kad jo akių žvilgsnis pasidarė dar skvarbesnis. Valdovas žiūrėjo į jį šaltai, kone išdidžiai, bet Šventaragis nujautė, kad tas jo išdidumas labai trapus ir greit gali virsti nusižeminimu ir net maldavimu.

— Vis dėlto atkeliavai! — pagalios prakalbėjo Vaišvilkas, lyg didžiuodamasis laimėjęs kažką svarbaus. Šventaragis tylėjo ir jam pirmąkart dingtelėjo, kad jis žaidžiąs su mirtimi. — Tu niekad manęs nemėgai, tu visada buvai mano slaptas priešas, — kalbėjo valdovas toliau, — bet aš pakviečiau tave ne sąskaitų suvedinėti, o pasiūlyti mano dvare užimti tokią pat vietą, kokią turėjai prie mano tėvo gyvos galvos, o gal ir dar svarbesnę. Aš per visą savo gyvenimą ieškojau Dievo, aš jį suradau, esu laimingas ir noriu, kad ir mano valdiniai jį surastų ir būtų laimingi, galėdami išganyti savo sielas per mūsų viešpatį Jėzų Kristų.

— Ar tu ieškojai Dievo, ar valdžios, viešpatie? — paklausė Šventaragis.

— Valdžios! — su panieka mostelėjo prakaulia ranka Vaišvilkas, papūsdamas lūpas. — Kas man ta valdžia prieš sielos išganymą? Aš atsisėdau į tėvo sostą ne dėl valdžios, o dėl to, kad noriu atitaisyti savo tėvo klaidas. mano tėvas nuėjo su Romos Kreivatikiu ir, žiūrėk, kas atsitiko: žmonės jį atmetė ir tebegarbina senuosius stabus kaip garbinę. Jis ir pats žuvo dėl savo klaidos. Mūsų tikrasis kelias veda ne į Romą, o į Bizantiją: ten mūsų išganymas ir ateitis! Bet aš matau, kad mano valdiniai, deja, to dar nesupranta ir taip yra užkietėję savo klaidoje, kad nieko nenori girdėti apie tikrąjį pravoslavų tikėjimą. Mano šventikai patarėjai tvirtina mane einant teisingu keliu, Romos pataikūnai šaukia mane esant klaidatikį, o Lietuvos kriviai tyli, tarsi manęs visai nebūtų. Reikia iš tos painiavos surasti išeitį, ir tu turi man padėti.

— Padėti? kaip aš galėčiau tau padėti, viešpatie? — Šventaragis iš tikrųjų nustebo.

— Aš noriu, kad tu nebebūtum mano priešas, o būtum draugas, patarėjas, mano dešinioji ranka! Aš tave apipilsiu dovanomis, tu būsi galingiausias po manęs mano karalystėje, tik tu turi priimti pravoslavų tikėjimą ir padėti man platinti jį tarp stabmeldžių. Senuosius dievus reikia išmesti į šiukšlyną! Reikia šventąja dvasia apšviesti mano valdinių protus, kad ji pagalios susiprastų ir įtikėtų į tikrąjį Dievą. Vilniuje mes pastatydinsime didelę, gražią cerkvę auksiniais bokštais ir visame krašte pristatydinsime cerkvių, o jų šventikus aš dosniai apdovanosiu, kad jie turėtų iš ko gyventi ir visą laiką pašvęstų naujajam tikėjimui skelbti. Jūsų kriviai galėtų tapti pravoslavų šventikais. Aš žinau tave mylint savo gentį, myliu ir aš, tad dėl savo genties meilės ir susirūpinimo mūsų brolių sielų išganymu, mes turime dirbti kartu. Tu esi genties išminčius, tavęs žmonės klausys ir seks tavo pavyzdžiu. Būk mano draugas ir padėjėjas, būk naujosios, šventosios gadynės skelbėjas! — pakiliai sušuko Vaišvilkas, išmesdamas rankas aukštyn.

— To vyro protas svetimose galvose: jis aklys ir trokšta savo genties pragaišties! — dingsėjo mintys Šventaragio galvoje, ir jis atsakė nebe paslėptos patyčios: — Pirmon galvon turėsi, Viešpatie, mūsų gentainius išmokyti maskolių kalbos, nes tavo šventikai nemoka ir nenori mokytis kalbėti mūsiškai.

— Mano šventikai galės naujatikius pamokyti ir pravoslavų bažnytinės kalbos, — jaudžiai pabrėžė valdovas. — Juk pravoslavų bažnytinė kalba, kaip katalikams lotynų kalba! Tu pats galėsi savo mokinius pamokyti: juk tu gerai ją moki!

— Bet kodėl tu manai, viešpatie, kad gentis seks paskui mane? Ji atmetė, kaip tu sakai, tavo tėvą, ji neklauso tavęs, kodėl ji turėtų klausyti manęs?

— Aš tikiu tavimi, tu pažįsti savo gentainius, tu sugebėsi įsiskverbti į jų protus...

Šventaragis pamąstė ir taip atsakė:

— Kartą žvėrių karaliui liūtui pasisekė medžioklė: jis nudobė didelį stumbrą ir, prisisotinęs pats bei privalgydinęs savo šeimą, nutarė pakviesti svečiuosna kiškį su pačia. Jis liepė liūtei paruošti: likusius kaulus gražiai nuplauti ir patepti taukais, kad būtų skanesni. Svečiams atėjus, jie tuojau buvo pasodinti už vaišių skobnio prieš didelį švariai nuplautų, stambių kaulų dubenį. Šeimininkai ragino svečius vaišintis, bet kiškiai atsikalbėjo ir, pagalios nebetekęs kantrybės, zuikis atsistojo ir tarė:

— Ačiū, viešpatie karaliau, už vaišes, bet mes kiškiai, labiau mėgstame kopūstus, kuriuos mano pati moka gražiai išauginti pakrūmėse. Tavo kaulai, karaliau, netinka mūsų skilviams: jie mums per kieti ir neįkandami. Mes galime išsilaužyti dantis, užspringti ir gauti galą, — ir kiškiai, padėkoję karališkai liūtų porai už vaišes, atsisveikino.

Ant Vaišvilko kaktos išpampo pamėlusi stora gysla, akyse blykstelėjo pykčio liepsnelės, ir jis ryktelėjo:

— Ar tu žinai, ką pasakei? Žinai? Šventąjį Bizantijos tikėjimą tu laikai žvėries kaulu! Dievo žodis tau apgriaužtas kaulas, kurį bijo praryti tavo gentainiai, kad nesugadintų savo švelnių skilvių! O taip, jums mielesni jūsų kopūstėliai! — jis staiga atvirto kėdėje ir pratrūko karštligiškai kvatotis. — Tik ne kiškienė tuos kopūstėlius augina pakrūmėse, o jūsų kriviai šventuose ąžuolynuose!

Šventaragis buvo patenkintas, kad Vaišvilkas teisingai suprato jo saką. Valdovas kaip staiga prapliupo juokais, taip staiga susilaikė ir prabilo grėsmingai:

— Tu žinai, kad aš tave, didįjį genties išminčių, galiu mažyliu savo piršteliu sutraiškyti kaip musę? — jis sulenkė mažylį pirštelį delne.

— Žinau, bet tu to nepadarysi, viešpatie, — ramiai atsakė Šventaragis.

— Kodėl nepadarysiu, kodėl? Ar tu nestovi man skersai kelio ir ar nesiundai žmonių neklausyti mano šventikų? Tokiems gražbyliams kaip tu, turėtų būti išrautas liežuvis iš knyslės, ir jie patys pasodinti ant kuolų! Kodėl tu nenori man padėti? Kodėl? Mes gentį atverstume į tikrąjį tikėjimą! — Vaišvilkas staiga nuleido balsą ir prakalbėjo kone pašnabždom: — Kodėl tu nenori manęs suprasti? Juk jei aš savo karalystę sukrikščioninčiau pagal Bizantijos mokslą, tai reikštų, jog Dievas mano darbą laimina, jog aš nebe reikalo vienuolio abitą pakeičiau karališku vainiku!

Šventaragis su užuojauta žiūrėjo į Vaišvilką: jam buvo jo gaila kaip žmogaus, bet jis negalėjo jam atleisti kaip valdovui. — Jis apakėlis, genties atskalūnas, apsižavėjęs maskolišku dievu, — dingsėjo jam galvoje.

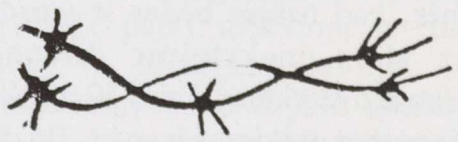

TREMTINIŲ SĄJUNGA PRAŠO PARAMOS

Tremtinių Sąjunga susikūrė persitvarkymo metu ir apima visus buvusius Sibiro ir kitus tremtinius. Sąjunga renka medžiagą, kaip, kas ir kur buvo ištremtas, kaip vargo ir kentėjo.

Balys Gajauskas, politinis kalinys-tremtinys, neperseniausiai buvo atvykęs į Ameriką, viename laiške, savo rėmėjams, prašo Tremtinių Sąjungai paramos: "Gal būtų galima suorganizuoti nedidelę paramą. Mums reikia diktofonų (rekorderių, nedideli kainuoja apie 30 dol.), kurie reikalingi žmonių atsiminimams užrekorduoti. Dabar užrašinėjame rašinukais. Tai užima daug laiko, ypač kai reikia apklausinėti senus kaimo žmones.

Turime skubėti, nes įvykių liudytojai miršta. Aš manau, kad finansuoti galėtų nedidelės organizacijos ar atskiri žmonės. Galėtų atvežti po kelis turistai. Ypač patogu atvažiuojantiems į Kauną". Tremtinių Sąjungos adresas: Donelaičio 70 B, tel. 20-67-35.

———————

ŽMOGAUS TEISIŲ APIMTIES KONFERENCIJA KOPENHAGOJE

Pirmoji sesija antros Europos saugumo ir bendradarbiavimo konferencijos (CSCE), pavadintos Žmogaus teisių apimtis (The Human Dimension), atidarymas įvyko birželio 5-6 d.d. Kopenhagoje, Danijoje. Sesiją atidarė visų narių užsienio reikalų ministrai.

Albanija buvo priimta į konferenciją stebėtojo statusu (observer status), tačiau Lietuvos prašymas buvo šiuo laiku atmestas.

Norvegija, Islandija, Airija ir Liuksemburgas stipriai parėmė Lietuvą ir Pabaltijo valstybes. Jon Baldvin Hannibalsson, Islandijos Užsienio reikalų ministras, ypatingai iškalbingai pasisakė Lietuvos vardu. Po to, dr. K. Bobelis ir Algirdas Budreckis, dalyvaudami Amerikos lietuvių delegacijos vardu, šiltai padėkojo J.B. Hannibalsson už pozityvius žodžius.

Šiuo metu vienintelis dalyvis iš Lietuvos yra vilnietis Virgilijus Čepaitis, Lietuvos parlamento narys. Yra laukiama ir daugiau delegatų.

Atmosfera šitoje konferencijoje, palyginus su kitomis konferencijomis, buvo nuoširdi ir rami. Amerikos lietuvių delegacija turėjo progą laisvai pasikalbėti su kitų kraštų delegacijomis. Birželio 7 d. Amerikos lietuvių delegacija susitiko su Max Kampelman, Amerikos delegacijos pirmininku. *ELTA*

(1990 birželio 7 d.)

———————

KONGRESAS REMIA LIETUVĄ

1990 m. birželio 6 d. Amerikos atstovų rūmai patvirtino (390 už; 24 — prieš) kongresmano Richard Durbin papildymą pataisą (amendment) Rūmų rezoliucijos 4653. Ši rezoliucija — Eksporto palengvinimo aktas (Export Facilitation Act) — sulaiko Amerikos aukštos technologijos eksportavimą į Tarybų Sąjungą iki tol, kol Amerikos prezidentas bus tikras, kad Lietuvos ekonominė blokada yra nutraukta ir derybos vyksta tarp Maskvos ir Lietuvos vyriausybių dėl Lietuvos nepriklausomybės atstatymo. *ELTA*

KALBOS PAGRINDAS PRASIDEDA ŠEIMOJE

JAV LB Švietimo tarybos pirmininkė R. Kučienė su Los Angeles Šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos mokytojais ir svečiais (III.10). Iš k.: 1-moj eilėj: V. Gedgaudienė, M. Sandanavičiūtė-Newsom, Švietimo tarybos pirm. R. Kučienė, I. Medziukas, D. Varnienė. II-oj eilėj: D. Kuolienė, G. Radvenytė, V. Nelsienė, A. Kudirkienė, J. Avižienienė, A. Žemaitaitis, A. Medonis (iš Lietuvos), D. Griškevičienė, G. Plukienė, B. Sinkevičiūtė (iš Lietuvos), E. Dambra, R. Gasparonienė, J. Venckienė.

Mrs. R. Kuciene, the chairwoman of the Educational Council of the American-Lithuanian Community with teachers and guests at the St. Casimir's Lithuanistic school, Los Angeles, March 10, 1990. Seated from l: V. Gedgaudiene, M. Sandanaviciute-Newsom, R. Kuciene, I. Medziukas, D. Varniene. Standing: D. Kuoliene, G. Radvenyte, V. Nelsiene, A. Kudirkiene, J. Avizieniene, A. Zemaitaitis, A. Medonis (from Lithuania), D. Griskeviciene, G. Plukiene, B. Sinkeviciute (from Lithuania), E. Dambra, R. Gasparoniene, J. Venckiene.

— Švietimo tarybos pirmininkės pareigas sutikote perimti tokiu laiku, kada mokinių skaičius lituanistinėse mokyklose žymiai sumažėjęs, kai lietuviško švietimo adresu buvo girdima priekaištų: pasenę vadovėliai, lituanistinė mokykla turėtų daug geriau išmokyti lietuvių kalbos. Ar buvote įsitikinusi, kad tas kliūtis pajėgsite pašalinti?

— Perimdama šias atsakingas pareigas, niekada negalvojau padaryti kažkokius ypatingus pakeitimus švietimo srityje. Žymiai anksčiau turėjo būti kreiptas dėmesys į mokinių skaičiaus mažėjimą lituanistinėse mokyklose ir ištirtos priežastys ar atkreiptas dėmesys į naujų vadovėlių ruošimą. Šioje kadencijoje bandome ieškoti naujų kelių, naujų metodų suprantamiau perteikti mokiniams dėstomąjį dalyką. Klysta tie, kurie tikisi, kad lituanistinė mokykla gerai išmokys vaikus lietuvių kalbos per keturias valandas savaitėje. Kalbos pagrindas prasideda šeimoje. Norėdami auklėti vaikus lietuviškoje dvasioje, tėvai turi dėti visas pastangas namuose kalbėti tik lietuviškai, ypatingai su mažamečiais vaikais, nes tame amžiuje vyksta šnekamosios kalbos įsisąmoninimas.

— Švietimo darbuotojų buvo griežtas nusistatymas nedaryti kompromiso — neprastinti programų. Bet praėjus daugeliui metų, sąlygos žymiai pasikeitė. Ar atsižvelgiant į visa tai, numatoma keisti lituanistinių mokyklų programas ir parengti naujus vadovėlius, pratybas ir kitas priemones?

— Griežtas ankstyvesnis nusistatymas nedaryti kompromisų programų keitime tikrai nebetinkamas. Gyvename kitame laikmetyje, lituanistines mokyklas lanko mokiniai, kurių tėvai yra gimę šiame krašte. Jie smarkiai skiriasi nuo gimusių, gyvenusių ar tik savo vaikystę praleidusių laisvoje Lietuvoje. Tiek tėvai, tiek mokiniai lietuviškumui turi skirtingas pažiūras. Lietuvių kalba šeimoje yra žymiai susilpnėjusi. Tėvai nebepajėgia padėti vaikams ruošti namų darbus, išaiškinti gramatikos taisykles. Vadovėliai pasidarė per sunkūs. pageidaujami nauji vadovėliai, lengvesne lietuvių kalba, lengvesniu kontekstu.

Pasikeitė ir mokytojų statusas. Daugelyje mokyklų dėsto mokytojai, dažniausiai tėvai, be pedagoginio pasiruošimo, bet su dideliu noru ir pasišventimu, kad jų vietovėje veiktų lituanistinė mokykla. Jie pilnai nepasitki savo lietuvių kalbos stiprumu, todėl kreipiasi į Švietimo tarybą, prašydami paruošti mokytojams atsakymų knygeles, kaip yra praktikuojama amerikiečių mokyklose.

Programų keitimas padėties nepagerins. Programa yra tik gairės, kuriomis mokytojas vadovaujasi. Daug nulemia mokinių pajėgumas klasėje. Vienur mokytojai gali išreikalauti daugiau, kitur — mažiau. Kaip minėjau, ieškome naujų metodikos perdavimo būdų ir naujai surastais siūlome mokykloms naudotis. Džiaugiamės, kad naujus būdus ir vaizdines priemones siūlo mokytojos, dirbančios amerikietiškose mokyklose. Prieš 30 m. išleisti vadovėliai, nors ir puikių pedagogų, šių dienų mokinių pajėgumui nebetinkami dėl riboto žodingumo ir lietuvių kalbos žinojimo. naujų vadovėlių vienos kadencijos laikotarpyje neįmanoma paruošti. Todėl Švietimo taryba ruošia prie dabartinių vadovėlių papildomas darbo knygeles, kurios padeda įvairių galvosūkių ir užduočių pagalba išaiškinti skaitinių turinį ir nesuprantamus žodžius. Jau esame paruošę keliems skyriams tokias knygeles. Jų sėkmingumą patvirtina tai, kad kai kurios mokyklos pasisiūlė ruošti kitiems skyriams panašias knygeles.

— Praėjusiais metais JAV LB Krašto valdybos pirmininkas dr. A. Razma, būdamas Los Angeles, pranešė, kad Jūs, kaip naujoji Švietimo tarybos pirmininkė, esate pasiryžusi aplankyti lituanistines mokyklas, esančias kituose miestuose. Koks yra šio lankymosi tikslas: ar norite jas įstatyti į geresnį kelią, ar, susipažinusi su sėkminga kitų mokyklų patirtimi, rekomenduoti, kas pasirodys gera, ir kitoms mokykloms?

— Mano įsitikinimu mokyklų lankymas yra būtinas dėl kelių priežasčių. Viena iš jų — glaudesnis ryšių užmezgimas su mokytojais taip, kad Švietimo taryba nebeliktų tik institucija, kuriai sykį į metus reikia prisiųsti metinius duomenis. Iš pasisakymų lankant mokyklas matyti, kad mokytojai nebesijaučia palikti vieni su savo rūpesčiais, problemomis. Lankydama mokyklas, gaunu progos išgirsti komentarus apie naujai išleistas knygeles, naujus metodikos būdus ir ko specifiniai reikalinga tai mokyklai. Be to, atvykus svečiui, mokytojai įsileidžia į platesnes diskusijas rūpimais klausimais, ko nebūtų daroma savo posėdžiuose. Man lankantis Baltimorėje, iškilo mintis "sugrupuoti" artimai esančias mokyklas, kad mokslo metų laikotarpyje bent sykį susitiktų tų mokyklų mokytojai diskusijoms. Šį siūlymą bandysime įgyvendinti. Lankydama mokyklas, aš pati daug

Kovo mėn. 10 d. Los Angeles Šv. Kazimiero lituanistinėje mokykloje lankėsi JAV LB Švietimo Tarybos pirmininkė Regina Kučienė. Ji susipažino su mokyklos darbu, turėjo pasitarimą su mokinių tėvais ir mokytojais.

R. Kučienė yra labiausiai pažįstama iš jos veiklos su jaunimu, ypač skautų organizacijoje. Dar gyvendama Omahoje, Nebr., suorganizavo skautų vienetą ir jam vadovavo. Persikėlusi į Čikagą, skautų eilėse ėjo įvairias pareigas. 1978 m. suorganizavo ir nuvežė 110 skautų į Australijoje vykusią VI—ąją Tautinę stovyklą. Būdama JAV LB Kultūros komisijoje rūpinosi Uragvajaus tautinių šokių grupės "Ąžuolynas" ir Argentinos dainų vieneto "Žibutės" atsikvietimu koncertams į Šiaurės Ameriką ir juos globojo.

R. Kučienė 16 metų mokytojauja Kristijono Donelaičio lituanistinėje mokykloje Čikagoje; kartu yra ir šios mokyklos inspektorė. Ji suredagavo 10 Kristijono Donelaičio metraščių. Praėjusioje JAV LB Švietimo tarybos kadencijoje ji buvo Tautinio auklėjimo skyriaus koordinatorė. Dabar yra Švietimo tarybos pirmininkė.

Prašoma Jūsų bendradarbio, ji sutiko atsakyti į keletą klausimų, liečiančių lituanistinį švietimą Amerikoje.

Lietuvos Respublikos Aukščiausios Tarybos pirmininkui Vytautui Landsbergiui besilankant Čikagoje. Iš k.: JAV LB Krašto Valdybos pirm. dr. Antanas Razma, Regina Kučienė ir Vytautas Landsbergis.

The chairman of the Supreme Council of the Lithuanian Republic Vytautas Landsbergis visiting Chicago. From left: Chairman of the American-Lithuanian Community Dr. A. Razma, Regina Kuciene and Vytautas Landsbergis.

Photo by Viktoras Kucas

ko pasimokau ir, sulyginus gautas žinias, paskleidžiu kitose mokyklose.

— Remiantis buv. Švietimo tarybos pirm. J. Kavaliūno surinktais duomenimis, 1972-73 m. Amerikoje buvo 2718 mokinių. Kodėl, Jūsų nuomone, mokinių skaičius lituanistinėse mokyklose yra sumažėjęs? Ar todėl, kad mes išnykstame, ištirpdami tautybių katile, ir kas darytina, kad mokinių skaičius daugiau nemažėtų?

— Maždaug trejus metus mokinių skaičius lieka toks pats. Nemanau, kad mes išnykstame ar ištirpstame tautybių katile. Mokinių mažėjimo skaičių padiktavo gyvenimo sąlygos. Jei žvelgsime praeitin, matysime, kad šeimos buvo skaitlingesnės: augino 5-6 vaikus, kai dabartinėse šeimose auga tik vienas ar du vaikai. Kita priežastis — lietuviai nebegyvena glaudžioje lietuviškoje kolonijoje. Daugelis šeimų darbo sąlygų verčiami išsikelia į vietoves, toli nuo lietuviškų centrų ir lituanistinių mokyklų. Pavyzdžiai: Dallas, Atlanta, Houston ir kt. Ateityje Švietimo taryba sudarys planus, kaip surinkti išsiblaškiusius ir įtraukti į mokyklinę sistemą. Ankstyvesnėse kadencijose dėmesys buvo kreipiamas į esančias kolonijas, bet toms kolonijoms tirpstant, reikia ieškoti būdų išsiblaškiusius surasti.

Norint padidinti mokinių skaičių lituanistinėse mokyklose, turime kreipti dėmesį į priešmokyklinio amžiaus vaikus, paruošti jiems įdomią ir patrauklią medžiagą. Jau keleri metai kai prie lituanistinių mokyklų veikia įvairūs ''kiškučių'', ''zuikučių'' klubai, kuriuos lanko ketverių metukų vaikai. Tai mūsų lituanistinių mokyklų ateitis. Švietimo taryba jau yra paruošusi knygelių, dainų garsiajuostę ir vaizdajuostes, kad kuo dažniau jie girdėtų taisyklingai tariamą lietuvišką žodį. Pirmieji šešeri metai vaiko auklėjime yra labai svarbūs, nes vaikai lengvai, be didelių pastangų, išmoksta ir pasisavina reikalingas savybes.

— Kasmet Dainavoje buvo rengiamos mokytojų studijų ir poilsio savaitės. Ar ir toliau numatoma tokias savaites rengti su panašia programa?

— Taip, Dainavoje ir toliau tęsiame mokytojų, tėvų ir jaunimo savaitę. Šiais metais ji įvyks rugpiūčio 5-12 d.d. Tai tikrai nėra poilsio savaitė, bet mokytojų konferencijų, diskusijų, naujos metodikos demonstravimo vieta. Vienos savaitės neužtenka atlikti užsibrėžtą programą. jau kurį laiką studijų savaitėje nesimatė jaunų mokytojų. Susitikimų, išsikalbėjimų metu paaiškėjo, kad nebuvo pritaikytos tiesioginiai dirbantiems mokytojams programos, nebuvo skelbiamos iš anksto paskaitų temos. Pereitais metais studijų savaitėje jau buvo padaryti kai kurie pakeitimai, šiais metais jų bus įvykdyta daugiau. Švietimo taryba kreipia didelį dėmesį į mokytojų pageidavimus bei siūlymus.

Pereitais metais studijų savaitėje dalyvavo 30 įvairaus amžiaus vaikų, kurie buvo užimti net po 8 valandas per dieną. Tokiu būdu mamos-mokytojos galėjo ramiai dalyvauti paskaitose, žinodamos, kad jų vaikai tinkamai užimti.

Mokytojų studijų savaitės metu vyksta lietuvių kalbos kursai suaugusiems, norintiems išmokti kalbą.

— Susipažinote su Los Angeles Šv. Kazimiero lituanistinės šeštad. mokyklos darbu. Kaip vertinate šios mokyklos pajėgumą skleisti lietuviško švietimo žinias Amerikos vakaruose?

— Džiaugiuosi gavusi progą aplankyti trečiąją mokinių skaičiumi didžiausią lituanistinę mokyklą. Mokyklai vadovauja sumani ir energinga vedėja Marytė Newsom, kuri su Švietimo taryba palaiko artimus ryšius. Jai padeda puiki mokytojų taryba ir tėvų komitetas. Mokyklą lankiau Lietuvos nepriklausomybės atstatymo išvakarėse. Į šį svarbų įvykį buvo įtraukti mokiniai ir tėvai. Prie vėliavos pakėlimo (prieš pradedant pamokas) buvo perduoti paskutinieji įvykiai Lietuvoje, pasimelsta bažnyčioje, kad Aukščiausias ir toliau globotų Lietuvą jos lemtingame žingsnyje. Dalyvavau tėvų koferencijoje ir padariau pranešimą apie Švietimo tarybos darbus. Vėliau turėjau susitikimą su mokytojais. Džiugu, kad mokytojų eilėse yra buvusių mokyklos abiturientų. Tai reiškia, kad Šv. Kazimiero lit. mokykla davė jiems tvirtą lietuvišką pagrindą.

— Ką dar galėtumėt švietimo reikalu pasakyti lietuviams tėvams, mokytojams ir jaunimui?

— Įvykiai Lietuvoje blykstelėjo lyg žaibas naktį ir per metus gan daug pakeitė ne tik jų, bet ir mūsų gyvenimo reikalavimus. Vykstantys pasikeitimai verčia ir mus mokytojus įnešti naujovių į lituanistines mokyklas. Šiame laikotarpyje galime daugiau iškelti jaunime tautiškumo jausmą. Švietimo taryba ir toliau skatina mokytojus diskutuoti su mokiniais įvykius Lietuvoje, paskleisti mokiniams iškarpas iš spaudos. Ypatingai svarbios amerikiečių spaudos iškarpos, nes parodysime mokiniams, kad Lietuvos likimas yra svarbus ne tik mums lietuviams, bet, kad Lietuva domisi visas pasaulis ir užjaučia mūsų tautą neteisingai primesta okupacija. Skatiname, kad mokiniai ir toliau rašytų laiškus valdžios pareigūnams, keldami nepriklausomybės svarbą, dėkotų spaudos ir televizijos darbuotojams už teikiamą dėmesį Lietuvai. Mokiniai, įsijungę į tiesioginį darbą, pajus kad Lietuva nėra tik kraštas knygos puslapiuose, bet kad ji yra gyva ir reali. Tegul ji pasidaro mokiniams nebe tėvelių kraštu, bet ''mano Lietuva''.

— Dėkoju už pokalbį, kuris padės geriau suprasti lituanistinio švietimo planus ir problemas.

Ignas Medziukas

SPAUDOJ IR GYVENIME

Edita Nazaraitė

IŠSILAISVINANČIŲ TAUTŲ GODOS

Po neįtikėtinai didelio triukšmo, kurį sukėlė visame civilizuotame pasaulyje Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo deklaracija, pagarsinta šių metų kovo 11 dieną, jaučiamas jau šioks toks atoslūgis vakarų informacijos imperijoje, o taip pat ramiau į įvykius reaguojama ir pačiose Baltijos valstybėse-maištininkėse.

Svarbu nepamiršti, kad ''nervų karas'' daug sveikatos kainuoja ne vien sukilėliams, bet ir abiems kariaujančioms pusėms. Vargu, bau, ar ekonominė blokada kam tapo netikėtumu: to maždaug jau laukė demokratiškai išrinkta Lietuvos vyriausybė, visi gyventojai. Ekonominė blokada pasirodė esanti kur kas skaudesniu smūgiu, negu manevruojantys tankai ir visur šmirinėjantys desantininkai. Iš tikrųjų turėtų būti taip: užsukote alyvos, dujų kranelius, tai, būkit malonūs, ir savo karinius žaislelius išsivežti, įdant mūsų sienos taptų prieinamos kitų šalių pagalbai. Tačiau ši blokada primena sadistinius eksperimentus, kuo Kremlius garsėja nuo senų laikų.

Daug kartaus nusivylimo lietuviams atnešė Vakarų abuojumas, bet tai atsitiko greičiausiai ne dėl to, kad Vakarai staiga patapo gorbimanais, o todėl, kad be rimto pagrindo buvo sudėta per daug vilčių į Vakarų moralę. Pernelyg lengvai ir greitai buvo pamiršta, kad Vakarai niekad neskubėjo padėti išsilaisvinimo jėgoms Rytų Europoje, kad būtent JAV ir Anglija pardavė mus, pabaltiečius, tarybinei imperijai, kad padalino Vokietiją, kad leido siautėti ir plėstis komunizmo šmėklai net iki Amerikos kontinento, jau nekalbant apie visus kitus. Greitai buvo užmiršta, kad Anglija ir Švedija atidavė mūsų tautai priklausantį turtą grobikams, kad tas pats savaitraštis ''Time'', išrinkęs Gorbačiovą ''dekados žmogumi'', savo laiku giedojo aleliuja tarptautinio masto nusikaltėliui Stalinui. Trumpai tariant, kažkaip keistai visi užmiršome, kad Vakarai niekada ir nebuvo dideli mūsų draugai. Tad kilo nusivylimas, suvokus nepamatuotų vilčių iliuzoriškumą: politika tuo ir ypatinga, kad ji nesivadovauja nei morale, nei sentimentais. Profesionalų politinį darbą pradedantiems dirbti mūsų tautos protams dabar, turbūt, bus aiški, nors skaudi pamoka — politikoje viena sakoma, o kita daroma.

Daugiau dėmesio, matyt, reikia telkti ne į Vakarų, bet į Rytų pusę, nes labai daug priklausys nuo giluminių pokyčių, vysktančių pačioje Rusijoje, nes gi tik Rusija gali pataisyti gėdingą skriaudą trims Baltijos tautoms, o ne Vakarai, nors jie prie tos tarptautinės kiaulystės savo pirštus taip pat prikišo.

Optimizmui vietos vis dėlto liko, nes Rusija akumuliuoja naują mąstymą, tai nenuginčysime. Kitas klausimas, kaip greitai viršų paims demokratiškai nusiteikusios politinės jėgos. Šiuo metu padėtis yra neraminanti: TSRS dar nėra teisinė valstybė, nėra įstatymo, kuris gintų gležnus, bet jau vėšliai sužydėjusius spaudos, žodžio laisvės žiedus.

Neaiškios nuotaikos TSRS kariuomenėje, kurioje tautų draugystės nebeliko nė ženklo. Tai tikrai pavojinga padėtis. Kaukazas taip pat nerimsta. Vokietija pamažu grįžta į normalios valstybės būvį, Rytų Europa vis tvirtesniu žingsniu žengia demokratijos keliu.

Visų šių aplinkybių kontekste Lietuvos, Latvijos ir Estijos ateities klausimas nebegali būti ignoruojamas ar aukojamas. Pozityvu yra ir tai, kad Baltijos tautos pradėjo glaudžiau bendradarbiauti, nes yra vieno likimo sesės. Nepaisant pačių nemaloniausių aplinkybių ir materialinių sunkumų, reikia tikėti, kad pusės amžiaus senumo nusikaltimas bus teisiamas teisinės valstybės.

1990.5.10

Vincas Trumpa

BALTIŠKOJI VIENYBĖ

Gera buvo matyti didžiojoje pasaulio spaudoje trijų Baltijos valstybių prezidentų — Estijos Arnoldo Ruutel'io, Latvijos Anatolio Gorbunovo ir Lietuvos Vytauto Landsbergio nuotrauką šių metų gegužės 13 d. sekmadieninių laidų pirmuosiuose puslapiuose. Nežiūrint bjauraus grąsinimo iš Maskvos pusės tie trys valstybės vyrai su šypsena veide spaudė vienas kitam ranką.

Gegužės 12-13 dienos savaitgalyje jie susitiko Taline atnaujinti Baltijos valstybių santarvę, kuri pirmą kartą buvo pasirašyta 1934 m. Rygoje. Tada pagrindinis jos tikslas buvo derinti tų valstybių užsienio ir gynybos politiką, ypač sąryšyje su vis agresyvėjančia hitlerinės Vokietijos laikysena. Dabartinės santarvės uždavinys — derinti pastangas nepriklausomybę įtvirtinant, bandyti įtikinti Gorbačiovą, kad tas istorinis procesas negali būti sulaikytas, ir, svarbiausia, kad jis nėra nukreiptas prieš Sovietų Sąjungą, kaip ir anoji 1934 m. sutartis. Be to, toji trijų Baltijos valstybių santarvė eventualiai turėtų tarnauti viso Baltijos regiono ir gangreit viso Europos žemyno santarvei. Tik dėl to jai tiek daug dėmesio skyrė Europos ir net viso pasaulio komunikacijos priemonės.

Nebe pirmą kartą Baltijos valstybės ir visas Baltijos jūros baseinas tampa pasaulio dėmesio centre. Gal ir nebūtinai reikia tikėti žymaus danų rašytojo, Nobelio premijos laureato Jenseno (1873-1950) romane **Ilgoji kelionė** pareikšta mintimi, kad žmonijos istorija ir prasidėjo kažkur prie Baltijos jūros. Tačiau tikrai negalima netikėti tais Baltijos gintaro keliais į pačius tolimiausius kraštus. Senovės graikai, pavadindami gintarą elektronu, lyg nujautė, kad kada nors tuo vardu bus pavadintas vienas nuostabiausių moderniosios technologijos elementas.

Be abejo, ne dėl gintaro prasidėjo ir tęsėsi nuolatinė kova dėl Baltijos jūros užvaldymo. Lenkijos-Lietuvos karalius Zigmantas Augustas bene pirmasis aptarė Baltijos jūros užviešpatavimo (dominium maris Baltici) tarptautinę eikšmę. Jau ir seniau vikingai ir normanai iš Skandinavijos, vėliau Hanzos miestų sąjunga iš Vokietijos bandė užvladyti Baltiją. XVII amžiuje Švedijos karaliai norėjo Baltijos jūros vardą pakeisti Švedijos jūros (mare Suevicum) vardu. Jiems pasipriešino Petras Didysis, pats prasikirtęs langą į Baltiją, taigi ir į Vakarų pasaulį.

Galbūt niekados Baltijos jūra nebuvo taip sujudinusi visą pasaulį, kaip XIX a. pradžioje, kai Napoleonas užsigeidė apjungti visą Europos žemyną po savo galinga ranka. Tada tai ir rašė įtakingas britų metraštis **The Annual Register:** ''Nuo 1807 m. pradžios visų akys nukrypo į Baltijos jūros baseiną. **Čia dabar turėjo spręstis Europos likimas**, kai jis seniau buvo sprendžiamas ties Vidužemio jūra''. Įdomu, kad kovoje prieš Napoleono užmačias nemažą vaidmenį suvaidino jaunutės Amerikos prekybos laivynas. Apie tai esu plačiau rašęs savo studijoje **Napoleonas, Baltija, Amerika**, kurios nauja laida 20,000 tiražu neseniai pasirodė Vilniuje.

Tai tik keletas epizodų iš labai margos Baltijos ir aplink ją gyvenančių tautų praeities. Paskutiniai bandymai užvaldyti Baltijos jūrą susiję su 1939 m. rugpjūčio 23 d. Hitlerio-Stalino paktu. Turbūt istorijos žurnaluose būtų sunku rasti kitą tokį šlykštų, tokį klastingą ir tokį nenuoširdų dokumentą. Hitleris tuo paktu siekė Baltijos jūrą paversti vokiečių jūra (mare Germanicum), Stalinas — rusų arba sovietų jūra (mare Russicum arba mare Sovieticum). Nei vienam jų nepasisekė, nors Stalinas tuo paktu pasirėmęs okupavo ir jėga prijungė Baltijos valstybes prie savo imperijos.

Kas šiandien vyksta Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje, tėra tik sugrįžimas į senąsias Baltijos ir aplink ją gyvenančių tautų tradicijas. Trijų prezidentų susitikimas Taline ir jų vienybės deklaracija tėra tik pirmas žingsnis į visų Baltijos tautų solidarumą, arba tą daugingą vienovę, kurioje ras vietos ir slaviškas, ir germaniškas, ir skandinaviškas, ir ugrofiniškas, ir baltiškasis pradas. Reikia tikėtis, kad daugiau niekas nebandys Baltijos jūros paversti vieno žmogaus ar vienos tautos jūra, nes tai reikštų visų kitų Baltijos tautų vergiją. Jūra reiškia laisvę ir pažangą, o ne vergiją. Neveltui Simonas Daukantas rašė: ''Žemaičiai nenor nuo jūros atstot, kaip nuo lango šviesos''.

Tokia buvo Baltijos praeitis, dar šviesesnė bus jos ateitis. Dėl trijų Baltijos valstybių nepriklausomybės, man atrodo, labai teisingai pasakė naujasis Vengrijos prezidentas Arpadas Goncz: ''Istoriniai procesai negali būti sustabdyti, jie gali būti tik sulėtinti''.

VAIZDAI IŠ LIETUVIŠKOS VEIKLOS

Karo veteranas, losangelietis Vyt. Vidugiris įsijungė į demonstraciją San Francisco, Justin Herman plazoje, birž. 3. 90.

War veteran V. Vidugiris demonstrates at Justin Herman Plaza in San Francisco on June 3, 1990.

Lietuviai demonstruoja San Francisco 6.4.90. Labai ilgą ir kitas trispalves vėliavas padovanojo Julija Sinkienė.

Lithuanians demonstrate in San Francisco on June 4, 1990. The long Lithuanian banner and other national flags were donated by Julija Sinkis.

LIETUVIAI ĮSIJUNGĖ Į KINIEČIŲ STUDENTŲ GEDULO DEMONSTRACIJĄ

Kiniečiai patyrę ant savo kailio komunistų žiaurumus, vis dažniau kviečia lietuvius įsijungti į jų demonstracijas prieš komunizmą. Birželio 2 d. Demokratijos dievaitės (Goddess of Democracy) dienos dalį programos, jų kvietimu, išpildė Los Angeles ''Spindulio'' šokėjai.

San Francisco mieste prie Kinijos konsulato susirinko virš 2000 demonstrantų, atžymėti liūdnas skerdynių metines. Pagrindiniai kalbėtojai kiniečiai studentai, stebuklais išlikę gyvi per Tiananmen riaušes. Be amerikiečių Nancy Pelosi (D-San Francisco) Tom Campbell (R-Palo Alto) kalbėjo ir Danutė Mažeikienė. Buvo įdomu, kada didžiulę Lietuvos trispalvę laikyti padėjo kiniečiai studentai, o jauni kiniečių vaikai mosikavo miniai lietuviškom vėliavėlėm.

Photos by Valerija Baltušienė

Kinietė studentė Barbara Liu, išpudravusi visą kūną baltai, ant plikai nuskustos galvos įrašiusi ''Galvok'' (Think), (kairėje). Vėliau užsidėjusi baltą peruką, rankoje laikydama degantį švyturį simbolizavo Demokratijos Dievaitę, (dešinėje).

Barbara Liu, a San Jose University arts student wore the Chinese symbol for "Think" on her shaven head (at left). She was powdered in white make up and held a torch aloft, posing as the Goddess of Democracy (at right).

ENGLISH SECTION

Antanas Vaiciulaitis

NOON AT A COUNTRY INN

Dimmi un poco, hai tu nissun dinaro addosso?
LEONARDO DA VINCI

Lithuanian village
Lietuviškas kaimas

On a warm sunny day like today and the one we enjoyed yesterday, a man was traveling on foot through the forest. He wore a pair of high wide boots, velvet trousers, and a jacket of the same material. From time to time he stopped to wipe his face with a red handkerchief.

"Not a soul in sight for miles around!" he sighed dejectedly to himself. "I can already see myself having to fast for a whole year. But wasn't that a dog barking just now?" The traveler quickened his pace and soon arrived at a clearing, where he found a hamlet with an old, tile-roofed inn. The innkeeper, sprawled out in the sun, was lazily stroking his beard, blacker than tar, which flowed down to his waist.

"Please step inside, do!" he said, by way of greeting. "A good table awaits you, and a full jug, too, day or night. And then, it's cooler indoors."

In one corner of the room, which had a low ceiling and smoke-stained walls, lay a tame fox tied to a chain. A middle-aged friar sat beside the table, a book in his hand.

"Ah! A servant of God — this *is* a pleasure!" said the traveler. "Let me introduce myself. I am Severinas Sendriškis, from the city of Kaunas — though at one time I did reside abroad. I have a house in town, and a daughter. On my wife's side I am related to His Excellency the Bishop of Zemaiciai — an image of wisdom, godliness, and every virtue. Whenever I happen to be in Varniai he graciously offers me his silver tobacco-box adorned with three rubies... And he pats me on the shoulder, saying, 'My dear fellow!...' "

"Your merits astonish heaven," replied the friar. "In their light my faults become even more wretched. I'm on a pilgrimage to the Gate of Dawn at Vilnius, to atone for my sins..."

"Gentlemen," the landlord interrupted them, "and when will you be wanting to eat?"

"I think we'd rather rest for a bit," said Severinas Sendriškis; and he continued, turning to the friar: "You're on your way to the Gate of Dawn, did you say? I'm going there myself. Suppose we travel together... What vows are taking you to Vilnius?"

"It's a selfish vow, my friend. Once I saw a little boy hanging by his shirt from the branch of a tree. The branch was beginning to break, and the child would certainly have fallen onto a large heap of stones below. As I hurried to save him, I made a vow then and there to visit our Lady of the Gate of Dawn, if I could catch him in time. As it turned out, I did save the rascal from dying; yet I could easily have turned to the protection of Saint Anthony. As patron of our order, he was quite available... But I had always longed to make a pilgrimage to the Gate of Dawn, and could never find the opportunity. It was the very chance I'd hoped for. I explained the whole business to my superior, and he let me go."

"Your motives are as pure as yourself... D'you know? I made a vow too. This is how it happened. My daughter had been taken quite ill — she was even near death. Nothing seemed to do her the least good, neither doctors nor the finest medicines we could buy. Then I said to myself: 'I'll walk to Vilnius to pray to our Lady of the Gate of Dawn, if only my daughter gets well. I'll offer five pure silver candlesticks to Our Virgin Mother; I'll have masses said in all the churches; and for a whole half year, at the princely tomb of St. Casimir, I'll burn a wax taper as thick as the stick I'm carrying.' Almost at once my daughter began to recover, and now she's even walking a little, praise God. But where's the landlord now? You can see from my waistline, I'm no candidate for the religious life, what? Where are you hiding, landlord?"

"I am here, gentlemen."

"We're both famished!"

"Well, then, what would you like to eat?"

"What can you offer us?"

"Everything's in the pantry, kind sirs; that is, except for swan's milk."

"Ah, let's see... First bring us two bottles of wine."

"Wine? Hmm... Did you say wine?"

"Yes, wine."

"As old as these log walls are, gentlemen, they've never yet clapped eyes on a bottle of wine."

"Well, do you have mead, then?"

"That I do — all you can drink."

"Would you have a pheasant in your pantry, by any chance? — No? Well, then let's settle for a suckling pig with fruit stuffing. — You don't have that? Very well. It will have to be plain chicken. Two chickens do us quite well."

"Dear me, how can I explain?" began the innkeeper. "But only yesterday the hawk carried off my last chicken. And what a plump bird it was!"

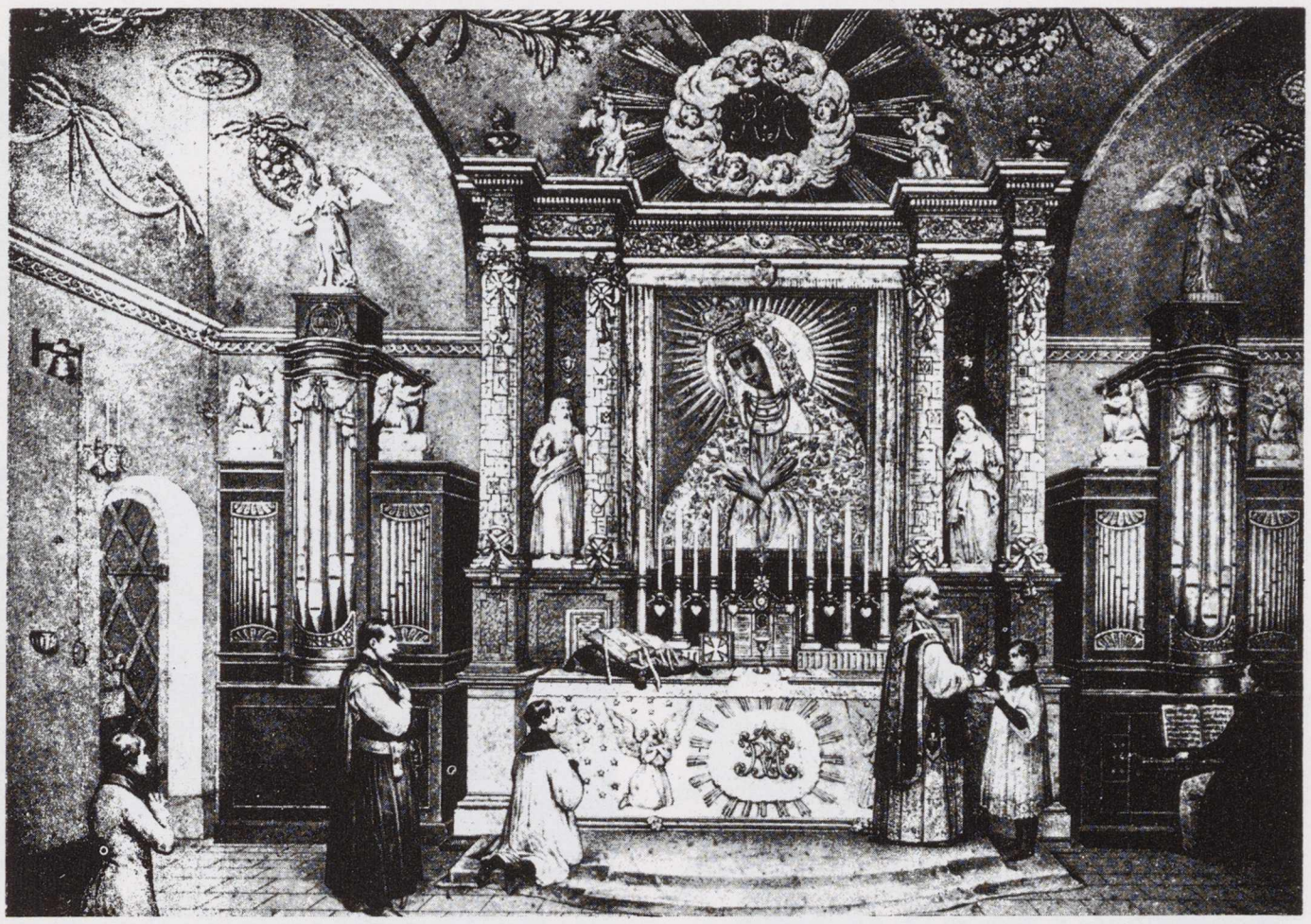

The Chapel of the Gates of Dawn. Old litograph
Aušros Vartų koplyčia. Litografas.

"Quite so," remarked Sendriškis drily, pulling in his belt. "Only, that's no comfort to my stomach. But what's that I hear, if not a cock crowing?"

"It's a cock of the best breed, gentlemen, such as you never saw in your life," boasted the landlord, tugging at his beard.

"Why didn't you mention it to us before?"

"But sirs, you asked for chicken. How could I guess that you like cockerels?"

"Catch him! He'll do!"

"I'm not sure I can bring myself to part with him. He's been as good as a clock to me for the past ten years."

"I'll give you a whole sovereign for him. I tell you, man, I'm starving, and I won't be able to move from here till I've had a good, substancial meal."

"There's no help for it, then... It's easy for you to say 'sovereign,' but another matter for me to be able to earn it."

Again the cockerel opened his beak and began to crow, either to record the changing weather or to lament his probable doom. His master, clasping his beard with his left hand and holding his right before him, crept stealthily toward the singer, who sat looking at him with mistrust. In reach of the bird, he made a wild clutch at him and fell down flat on the ground. The cockerel flew into the air, and, with a shrill cackle, plunged into the kitchen garden. The innkeeper got up, clambered painfully over the fence, and began to dance about amidst the cabbage-heads, entangling himself more and more as he pursued the fowl. At last, safely established on the barn roof, the cockerel flapped his wings about him and scowled fiercely down at the landlord.

"What in heaven's name's the matter with you? Is a devil, or something else, lurking in you? D'you think it's the end of the world if I just want to put you in the oven? Believe me, I've done it many a time to the likes of you, and without half the fuss you're putting up. But no, you don't let me come near you."

"I'll go around to the other side and frighten him from there," suggested Sendriškis from the doorstep.

He picked up a stick, climbed a ladder, and began to wave his "weapon" about in the air. At first the bird couldn't decide what to do; then he beat his wings frantically and flew straight over the inkeeper's head to the ground; next, as fast as his legs could carry him, he scuttered off into the juniper bushes.

"Now we won't even see his tail-feathers," sighed the landlord. "He won't be back till evening, that's sure."

"But what about our meal?"

"Maybe you'd accept some ham, or a piece of wonderfully tasty sausage, seasoned with garlic? Or smoked bacon with black peppers?"

"Man," cried Severinas. "You don't say a word, and you've got so much of God's bounty here! For heaven's sake, bring it all in, and now."

Bread, meat, bacon, and a comfortable, round jug of mead presently appeared on the table. As Sendriškis zestfully attacked the ham and sausage he did not forget the friar.

"I know that a servant of God must carry nothing on his journey, and that he must eat whatever is offered to him — like a cricket, I might say. Therefore, dear friar, I beg you not to refuse my invitation to this modest fare."

"May Our Dear Lord reward you hundredfold for your kind heart!" said the friar.

For a time they ate in silence. Then, after Sendriškis had put away some mead and stilled his hunger pangs, he stared at his guest with astonishment.

"But my good man, you're eating meat! That means that you've broken your rule — and that interests me very much. When I was in Kalvarija I made a bet with my friend Fabijonas that some day, sooner or later, I'd find a friar who'd broken his rule. But I didn't expect to win this easily!"

"Please, dear sir, not so fast! You have certainly not won your bet, nor have I broken my rule. Our regulations state quite clearly that we may consume whatever we find along the way — meat, porridge, or plain water."

"Ah, that's a pity! And a disappointment. Now I'm afraid the Dominican will get to heaven the winner... Damn, what a tough sausage this is! You could break your teeth on it, devil take it!"

"Why, you're swearing!" exclaimed the friar, hastily crossing himself.

"But surely, to speak of Satan is no sin — His name reminds us of hell and its everlasting fire and thus warns us away from the pleasures of sin."

"Please! Sir! — From the ugliness of sin, not pleasures of sin!"

"If you'll allow me — I'm no student of theology, but I do think people wouldn't fling themselves headlong into sin if it were ugly. I ask you, what man ever hopes to marry an ugly woman — and what woman would pursue a repulsive man? Everybody chases after things that are beautiful and pleasant. So surely we must say 'the pleasures of sin.' Otherwise, all sinners would be mere fools!"

"To your remarks about women," began the friar, "I decline to add one word. In my eyes, women are simply snares of the evil spirit, instruments that bring innocent men to their ruin — weather vanes, one might say, on the gables of the churches..."

"I see you've got it in you to preach a fine sermon about women, and it wouldn't surprise me if women, seeing such a black picture of themselves, were to burst into tears. But, let me speak frankly, I wouldn't believe a word you might say."

"Why —?"

"Because, as a man of the cloth, you can't possibly know anything about women."

"Ah, but I can always view them from a theoretical standpoint."

"Oh? How could that help anyone? A woman is only interesting as herself. And in the flesh."

The whole time he was talking, Severinas ate on greedily. At last the timid friar could not restrain himself.

"If you're as concerned with your soul as with your body, then heaven's gates have been standing open for you a long time."

"But what in the world is wrong with loving our own body?"

"Everything! The body is the enemy."

"But didn't Our Lord Himself command us: 'Love thy enemy'?"

"Dear sir, you know that the body cannot save you!"

"And why not? Through love of the body, or of the soul, we can be saved."

"O Dear Lord, what heresy!" The friar stood up in his extreme agitation.

"My good friend, in the fulness of time our bodies will rise from the dead and ascend to heaven if they deserve it. A man who loves his body will never wish to see it perish, but will so act that all he loves may find its way into the Garden of Paradise... But what's that noise? D'you hear it?"

Thunder growled, deep in the woods, and they could see a black storm-cloud gathering in the sky.

As if carved in stone, the trees stood under the heat. The faint chirruping of a bird, and nothing else, could be heard.

Sendriškis stopped eating; the friar had already finished his meal. Then the wind came; it whistled through the gaps in the log walls and flattened the plants beneath the windows. The clouds swelled, heavy and swift, and the trees rustled and moaned. A few drops fell and then ceased. A muffled droning made its way indoors.

The two saw swallows, like black scraps of rags, flying before the wind. Then, all at once, as if someone had ripped the clouds apart, torrents of rain drenched the earth. Thunder followed on the heels of thunder, and lightning continuously slashed the sky. The woods seemed swaddled in muslin, and long fringes of water gurgled down from the ridges of the roof.

Then, as quickly as it had come, the storm blew past.

"Never in my life have I seen such a rain," said the landlord, opening the door.

"Ah," said Sendriškis, pointing to a tree struck by lightning. "you can even smell the resin!"

The white disk of the sun floated out from the clouds, and the trees, flowers, and bushes stood forth clean and refreshed, as if newly created. The grass, glued before to the ground, righted itself; the puddles glittered; and brooks joyfully ran into the valley.

The air was so cool and refreshing that Severinas decided to have a nap before he set off again on his pilgrimage. When the friar came to wake him, the sun was almost touching the tree-tops of the forest.

"Thanks! I envy you your journey," said the landlord, as he pocketed the promised sovereign.

The moment the travelers had departed, the cockerel stepped out from the juniper bushes.

"Well, and what do we see here? You've had your feathers washed right and proper, that's for sure," remarked the innkeeper, as he leaned back to await new guests.

Making their way through a fragrant wood of linden-trees, Severinas Sendriškis and the friar came on a swollen brook. After the downpour, its waters had become a river, flowing over the field and bearing torn branches, bushes, and twigs as it plunged on.

"Oh, what a misfortune!" cried Severinas. "I'll never be able to cross this swamp."

"But the water can't be so deep?" answered the friar. "It'll only come up to your knees."

"You may be right," said Severinas, "but I have a terrible rheumatism in my right leg. How can I cross that stream without getting my feet wet?"

"Don't worry! I'm tremendously strong. In the old days, singlehanded, I could easily roll over an ox. I'll carry you across on my shoulders."

Almost at once Sendriškis found himself astride the shoulders of the friar, who walked straight into the water.

Then, in the exact center of the stream, the friar halted and spoke anxiously to his friend.

"Tell me, do you have money with you, by any chance?"

"Of course — and I'll give you as much as you want."

"Oh, in that case I am sorry, but I can't carry you farther. My rule strictly forbids me to carry money."

"But my dear friend, I'm the one with the money, not you."

"I know but I'm carrying you and your money, too. Certainly it isn't floating loose in the air. — No, there's nothing else to do, you'll just have to come down. If I went on now, I'd be breaking my rule. And what opportunity that would be for you to win your bet with the Dominican! Please climb off, my friend — maybe God will spare you from rheumatism, this time."

"True, I can't lead you into sin now, can I? Thanks, anyway, for carrying me halfway across the river. — Ah, the water's quite warm! Maybe it won't hurt me after all..."

Once on the far bank, Sendriškis waited a while for his leg to begin to ache.

"Hey, there's no pain!" he said cheerfully, after he had stood there for some minutes.

And then the sun began to set in earnest, and the two made their way along the sandy road, till they glimpsed from a hillock the belfries of Vilnius, gleaming far off in the valley. As the evening bells rang forth, both travelers bowed their heads and said the angelus, their eyes resting on the city of their forebears.

Translated by Danguolė Sealey
*(From **The Lithuanian Short Story: Fifty Years,** Manyland Books, 1977)*

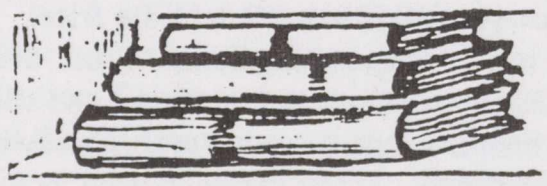

Author Antanas Vaiciulaitis
Rašytojas Antanas Vaičiulaitis

ANTANAS VAICIULAITIS

*Born in Vilkaviskis on June 23, 1906, **Antanas Vaiciulaitis** studied literature at the universities of Kaunas, Grenoble and the Sorbonne. Having completed his studies, he was a teacher, magazine editor, diplomat and translator. During World War II, he emigrated to the United States, where he taught French in several colleges. For many years he was editor of the Lithuanian cultural magazine "Aidai" (The Echoes). Currently he resides in Bethesda, MD., and was on the staff of the Voice of America.*

*His numerous books include the collections of stories, **Vakaras sargo namely** (Evening in the Watchman's Cottage), 1932; **Vidudienis kaimo smuklėje** (Noon at the Country Inn), 1933; **Pelkių Takas** (The Path in the Swamp), 1939; and **Pasakojimai** (Tales), 1955. He also wrote a novel, **Valentina**, 1936, and has written travel books of high literary quality and literature textbooks. He is noted as a literary critic, and anthologist and a translator of French authors. His prose has been widely translated.*

Marborough's **LITHUANIAN SELF-TAUGHT,** by M. Variakojytė-Inkėnienė. Fifth Edition, 144 p. This system teaches the essentials of Lithuanian language for travel and enjoyment. $4.75

———————

DAGYS — Sculptures. 168 pages. Published by Devenis cultural Fund, Toronto, 1985. $30.

Jacob (Jokūbas) Dagys is well known for his sculptures reflecting his nostalgia for his Lithuanian homeland. They reveal the daily life and mood of the people; their nature, love and religious devotion.

TIKVAH TO TEKLITA

From Kaunas, Lithuania to Wilkes Barre, PA

by Benjamin Lesin, M.D.

When the Aeroflot flight from Moscow landed at 12:30 PM May 10, 1990 at Dulles International airport in Washington, D.C. Bronislava Geceviciene stepped off without much fanfare. She was greeted by Tikvah Jeral of Wilkes Barre, PA, who she had not seen since 1945. This modest woman is one of the unsung heroes of the Holocaust.

The story began in Kaunas, Lithuania, in late 1942, when Brone, then a young mother, was strolling with her two young daughters, three and one half and one and one half years of age. A work gang of Jewish slave laborers from the Kaunas Ghetto in Slabodka (Viliampole) was busy repairing the road. One of the Jews tore off his yellow Star of David patch, ran over and desperately implored. ''You look like a good person, could you please help me? Could you save the life of my child?''

The desperate look of his beseeching eyes captivated her. She blurted out, ''I... I must talk to my husband. I don't know if I could help you.'' Before she could continue the man said, ''If you can, be at the fence of the Ghetto tomorrow night at 9:30 PM.'' No sooner had he finished his sentence when he ran off to rejoin the other slave laborers.

All day she was haunted by this stranger with the beseeching eyes and his desperate request. When her husband, Adomas, returned from work she told him of this most peculiar encounter. His immediate response was, ''Jesus is providing us with this opportunity to save a child and we must do it.''

The next evening they arrived at the fence of the Ghetto at the appointed time. No one was on the other side. They walked around nervously trying not to attract the attention of the Nazi guards. 11:00 PM and no sign of the man or the baby. No sooner had they decided to leave when they were summoned to the fence. The fence was forcefully lifted a few inches and a sleeping baby wrapped in rags was pushed through. They took the sleeping baby in their arms. A note with her name, Tikvah, was pinned to her. They looked around and noting that they were not observed proceeded to Kaunas proper. The bridge across the Neris was heavily guarded with Nazi guards who questioned them and finally allowed them to proceed.

The weeks that followed were punctuated by Brone and Adomas trying to conceal their secret from their neigbors who might notify the authorities; and they and their own children would all meet the same fate — death.

Several close calls prompted them to take a different tack. They would visit Brone's aunt in the countryside. She was of the landed gentry, always gracious, always eager to welcome friends and family. Perhaps Teklita (Tikvah had become Teklita) could be left there until things quieted down.

Prayer — by Paulius Augius.
Malda, — P. Augiaus

Brone, Adomas, their own two daughters and of course Teklita arrived at the aunt's estate without prior warning. Brone introduced her young ''twins.'' Her aunt was taken aback. ''I knew you had a baby 1½ years ago but not twins.'' Brone responded, ''Everyone else knew I had twins.'' She simply convinced her aunt that she had forgotten!

They were welcomed and stayed several days. As Brone had hoped, her aunt volunteered to keep one or all the children on her large estate. Brone admitted that it was difficult with twins especially with war conditions prevailing in Kaunas.

Teklita stayed on the estate. She was not the only guest. This estate was home to the German High Command in Lithuania. In the evening Teklita played with the General who was wont to shower her with chocolate, candy, and toys reminding him of his own child in Germany, never suspecting that this was a Jewish child!

Teklita stayed for two months but Brone and Adomas were not resting. They let the maid go. They gave up their apartment and found a new apartment in a neighborhood far away. Shortly after moving in, they fetched Teklita. The new neighbors simply assumed that this was a family of five with a set of twins — one blond, one brunette.

Teklita by now was fully integrated into the family. She began to speak — Lithuanian of course — and she was sent to nursery school with her ''twin''.

With the liquidation of the Kaunas Ghetto in 1944, Tikvah's parents perished with the other Jews.

After the War, Brone and Adomas felt obligated to try to find Teklita's next of kin. They sent letters to various organizations and the municipality.

Nehama Taubman, Tikvah's aunt (her mother's sister) had fled to Azerbaijan on the Iranian border to escape the Nazi onslaught. At the conclusion of the war, she desperately searched for relatives who may have survived.

She too wrote the Kaunas municipality and her letter was passed on to Brone.

Restrictions imposed during the Stalin era made returning to Kaunas difficult. Her persistance was rewarded. She finally was united with the child of her sister who she left as a pregnant woman before the invasion. With the invasion she lost all contact and wasn't sure if she ever delivered or what sex the baby was.

Brone and Adomas reluctantly gave Teklita to Nehama; and with the aid of the Jewish underground Teklita and Nehama escaped to the West and then went on to Palestine. At the age of 12 Tikvah went to live with other relatives in the United States. She resides in Wilkes Barre, PA today and has family of her own.

Brone has dreamed of visiting the U.S. and re-uniting with Tikvah.

She has also had a burning desire to find her parents' grave. You see, when she was an infant, her father went to America to work and earn enough to send for his wife and their small child, Brone. When Brone was six he sent for Brone and her mother. But, Brone took ill and after much soul searching, afraid to miss the opportunity, her mother went to the US and left Brone behind with the thought of her joining them in the near future. However, that opportunity never presented itself and both parents died in the Chicago area. Brone is hoping to find the grave site.

This is an entirely factual story. It is based on an interview with Brone and Adomas in Kaunas, Lithuania in August, 1989 and an interview with Nehama Taubman in Ramat Gan, Israel in October 1989. Those interviews were recorded on video and a translator assisted with the interviews.

STATE OF MICHIGAN
MICHIGAN SENATE

Senate Resolution No. 303

Offered by Senators Fredricks, Kelly, Carl, Posthumus, Dillingham, Engler, Arthurhultz, Gast, Schwarz, Geake, J. Hart, Mack, DiNello, Faust, O'Brien, Vaughn, V. Smith, Faxon, Barcia, Dingell, Holmes, Conroy, Geo. Hart, DeGrow, Ehlers, Cropsey, Cruce, Welborn, Binsfeld, Shinkle, Nichols, Pollack, Fessler, Irwin, Cherry, Miller and N. Smith.

A RESOLUTION COMMEMORATING THE REESTABLISHMENT OF THE INDEPENDENT STATE OF LITHUANIA

WHEREAS, This year marks the seventy-second anniversary of the reestablishment of the independent state of Lithuania on February 16, 1918. Men and women of Lithuanian heritage throughout Michigan, the United States, and world have joined in spirit to commemorate the strength and pride of Lithuanians to denounce the illegal policies of the Soviet Union with regard to basic human rights and freedoms in this country and other Baltic states; and

WHEREAS, Human rights and fundamental freedoms in Lithuania, as well as in Estonia and Latvia, have long suffered under the oppression of the Soviet Union; and

WHEREAS, The official policy of the United States of America has been to never recognize the illegal annexation of the Baltic States into the Soviet Union; and

WHEREAS, The recent radical changes that have taken place throughout the Eastern bloc countries, including Lithuania and the other Baltic States, exemplify the yearning of all men and women to be free; and

WHEREAS, The people of Lithuania, led by the people popular front Sajudis, have held their first democratic elections under difficult circumstances and have overwhelmingly rejected the leadership of the Communist Party; and

WHEREAS, The Lithuanian parliament on Sunday, March 11, 1990 issued the following declaration in a 124-to-0 vote:

> "Expressing the will of the people, the Supreme Soviet of the Lithuanian Republic declares and solemnly proclaims the restoration of the exercise of sovereign powers of the Lithuanian state, which were annulled by an alien power in 1940. From now on, Lithuania is once again an independent state.
>
> The February 16, 1918, Act of Independence of the Supreme Council of Lithuania and the May 15, 1920, Constituent Assembly Resolution on the restoration of a democratic Lithuanian state have never lost their legal force and are the constitutional foundation of the Lithuanian state.
>
> The territory of Lithuania is integral and indivisible, and the constitution of any other state has no jurisdiction within it.
>
> The Lithuanian state emphasizes its adherence to universally recognized principles of international law, recognizes the principles of the inviolability of borders as formulated in Helsinki in 1975 in the Final Act of the Conference on Security and Cooperation in Europe, and guarantees rights of individuals, citizens and ethnic communities.
>
> The Supreme Council of the Republic of Lithuania, expressing sovereign power, by this act begins to achieve the state's full sovereignity."

; now, therefore, be it

RESOLVED, That the people of Michigan join with the Lithuanians and other freedom loving people around the world in supporting their struggle for freedom; and be it further

RESOLVED, That we encourage the President of the United States and the United States Congress to actively support and speak out on behalf of their efforts; and be it further

RESOLVED, That copies of this resolution be transmitted to the President of the United States, the members of the Michigan congressioanal delegation, and representatives of the Lithuanian people.

Adopted by the Senate, March 14, 1990.

(Signature)

Secretary of the Senate

AKAI • SANYO • JVC • SEIKO • TOSHIBA • CASIO • SHARP • MINOLTA • CITIZEN • SONY • NEC

Pirmoji rusų-lietuvių parduotuvė Los Angeles parduodanti ***STEREO — VIDEO — RADIJO — FOTO APARATUS,*** *tinkančius Sovietų Sąjungos sistemai.*

EVROPA ELECTRONICS

☐ *Esame pirmoji įstaiga Los Angeles, siunčianti siuntinius sudarytus iš mūsų krautuvėje pirktų prekių, į Lietuvą ir kitus Sovietų Sąjungos kraštus,* ***muitą apmokant čia.***

☐ *Parduodame japonų gamybos televizijos, video aparatus, telefonus, video-magnetofonus tinkančius Europos arba Amerikos sistemoms.*

☐ *Tiktai pas mus gausite kvalifikuotų tarnautojų patarimus kokios prekės turi paklausą Lietuvoje. Specialios kainos dėl atvažiuojančių lietuvių.*

☐ *Tarnautojai kalba lietuviškai.*
☐ *Garantuotos žemos kainos.*

Krautuvė atdara: kasdieną 11 — 8 v.v., sekmadieniais 12 — 5 v.v.

EVROPA ELECTRONICS
7117 SUNSET BOULEVARD, SUNSET GALERIA, HOLLYWOOD, CA
Tel. : (213) 851-8401

Kampas La Brea, šalia El Pollo Loco ir Wendy's. 1 val. mašinos pastatymas veltui.

LIETUVIŲ DIENOS

Žurnalo ir knygų

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Boston, MA 02205—Baltic Associates LTD.
P.O. Box 1406 GMF
Tel.: (617) 269-4455
Gintaras Karosas, president

Chicago, IL—"Patria", "Gifts International".

Chicago, IL 60629—Balzekas Museum of Lithuanian Culture
6500 So. Pulaski Rd.
Tel.: (312) 582-6500
Knygyno vedėja p. Semėnienė

Chicago, IL 60629—D. Valentinaitė
c/o "Sėklyčia"
2715 W. 71st Street
Tel.: (312) 476-1680

Cleveland, Ohio—Andrius Mackevičius
Detroit, Mich.—St. Anthony's Parish Library
Los Angeles—P. Domkus
Rochester, N.Y.—A. Sabalis
Waterbury, Conn.—"Spauda"

AUSTRALIJOJE

Lewisham — Msgr. P. Butkus
Norwood—K. Pocius
Adelaide, Edwardstown—A. Kubilius
Melbourne-St. Kilda—F. Sodaitis
Mirren, S.A.—J. Rupinskas

KANADOJE

London, Ont.—A. Puteris
Toronto, Ont.—V. Aušrotas, A. Kuolas, St. Prakapas
Montreal, Que.—P. Rudinskas (Parish Library)

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

LOS ANGELES, CALIF.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES
Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30-1:00 p.p.

Vytautas Šeštokas — pirmininkas
Vladas Gilys programų koordinatorius
3329½ Atwater Ave., Los Angeles, CA 90039, Tel.: (213) 662-6906

BALTIMORE, MD.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima sekmadienio rytais nuo 10:30 iki 11:00
WBMD—750 Kilocycles
Šios programos vedėjai:
Albert J. Juškus—4515 Wilmslow Rd.
Baltimore, MD 21210 Tel. 366-4515
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.
Baltimore, MD 21227 Tel.: 242-1779

BOSTON, MASS.

LAISVĖS VARPAS
Sekmadieniais
9:00—10:00 val. ryto iš WCAV-FM 98
Petras Viščinis, vedėjas
173 Arthur St., Brockton, MA 02402
Telefonas: (508) 586-7209

CHICAGO, IL.

"Lithuanian-American Radio"
—Amerikos Lietuvių Radijo—
Sekmadieniais
nuo 7 val. iki 8 val. ryto
iš WCEV stoties 1450 AM banga
Programos vedėjai:
Anatolijus Šlutas
Anglų kalbos skyrelio:
Frances Šlutienė
2638 W. 71st St. Chicago, IL 60629
Tel.: (312) 778-2100

LIETUVOS AIDAI

Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val vakaro
Visos laidos iš tos pačios stoties
WCEV 1450 AM banga
Programos vedėja:
Kazė Brazdžionytė
511 SO. NOLTON AVE.
WILLOW SPRINGS, IL 60480
tel.: (312) 839-2511

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMA

TĖVYNĖS GARSAI

Girdima sekmadieniais 6:00-7:00 val. vak.
Stotis WCPN, banga FM 90.3

Vedėjas—Juozas Stempužis
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telefonas: (216) 382-9268

DETROIT, MICH.

Lietuviškas Balsas—Lithuanian Voice
WCAR—1090 BANGA LIVONIA

Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto
Visais programos reikalais kreiptis:

KAZYS GOGELIS
13436 Garfield, Detroit, MI 48239
Telef.: 535-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIJO VAL.

WPON — 1460 AM
Pirmadieniais ir penktadieniais nuo 3-4 val. vak.

Programos ved. **Algis Zaparackas**
Bendradarbiai: Ant. Zaparackas, Algis Lapšys, Edv. Skiotys.

2222 Franklin Rd.
Bloomfield Hills, MI 48013

HARTFORD, CONN.

"TĖVYNĖS GARSAI"
WRYM—840 AM

Sekmadieniais 10:30 — 11:30 ryto
Vedėjas **Alg. Dragūnevičius**
132 Wellington Dr., Farmington, CT 06032
Tel.: (203) 677-8567
Bendradarbiai:
Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas, Lionginas Kapeckas, Leonas Lėtas-Adamkevičius,
ižd. **Algis Simonaitis.**

HOT SPRINGS, ARK

LITHUANIAN BROADCASTING SPA

"LEISKIT Į TĖVYNĘ"
Girdima sekmadienio rytais
9 val. 30 min.
iš KIXT stoties, 1420 AM banga
Vedėja Salomėja Šmaižienė
204 Hilltop Drive,
Hot Springs, AR 71913
Telefonas: (501) 321-9641

PITTSBURGH, PA.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Pennsylvania
Pittsburgh, PA — WPIT—730 kc.
sekmadieniais 12:30-1:00 p.m.
PROGRAMOS VEDĖJAI:
Povilas ir Gertrude Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Rd., Pittsburgh, PA 15243

NEW JERSEY-NEW YORK

"LIETUVOS ATSIMINIMAI" radijo val.
girdima pirmadieniais nuo 8 iki 9 v. v.
iš Seton Hall Universiteto stoties,
89.5 FM banga.
"MUSIC OF LITHUANIA" programos, vedamos anglų kalba iš tos pačios stoties, girdimos pirmadieniais
nuo 7:30 iki 8 v.v.
Dr. J. J. Stukas — direktorius,
234 Sunlit Dr., Watchung, N.J. 07060
Tel.: (201) 753-5636.

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį nuo 9 iki 10 v. ryto iš WNWK stoties 105.9 FM banga
ROMAS KEZYS
217-25 54th Ave., Bayside, N.Y. 11364
Telefonas: (718) 229-9134

ROCHESTER, NEW YORK

DAINOS AIDAS
Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto
stotis WZZI-FM 91.5 mc

IŠLAIKO LIETUVIŲ RADIJO KLUBAS

Klubo valdyba: **Al Gečas,** pirm., **R. Kiršteinas,** vicepirm., **J. Krokytė,** sekr., **Rūta Ilgūnaitė,** ižd., **L. Laukaitienė, narė**
320 Durnan St., Rochester, N.Y. 14621

WATERBURY, CONN.

"LIETUVOS PRISIMINIMAI"
Sekmadieniais — **7:15**
iki **8:00 val.** ryto
WNTY — AM 99 — Southington, CT

Vedėjas: **Antanas Paliulis**
105 Sunnyside Ave.,
Waterbury, CT 06708
Tel.: (203) 756-1874

MONTREAL, CANADA

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS
Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. 30 min.
CFMB stotis — Banga 1410

Programos vedėjas **L. Stankevičius**
1053 Cr. Albanel, Duverney, P.Q., Canada
Telefonas: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI
Įsteigta 1951 m.
Sekmadieniais 2:00 iki 2:30 val. po pietų
iš **CHIN** stoties. **Banga 100.7 FM**
Programos vedėja:
Violeta Simanavičiūtė-Laurinavičienė
51 Patricia Dr., Toronto, Ont. M4C 5K2, CANADA
Telefonas:(416) 690-3416

ROMA, ITALIJA

ROMOS RADIJAS
Transliuojamas kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku
41.15 ir 50.34 metrų bangomis

Vedėjas; **Dr. J. Gailius**
Circonvallazione NOMENTANA 162

VATIKANAS, ITALIJA

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30-11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vak. 20:15-20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų

Vedėjas: **Kun. V. Kaziūnas**

Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio CITTA DEL VATICANO

BALTIC BAKERY

Savininkai — ANKŲ ŠEIMA

4627 So. Hermitage, Chicago, IL 60629 Tel.: (312) LA 3-1510
ir
2616 West 69th Street, Chicago, IL 60629 Tel.: (312) 737-6784

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis

PRAŠOME!

Pagal savo išgales aukoti **TAUTOS FONDUI** savo uždaviniams vykdyti Lietuvos Laisvės Iždui — laisvajai Lietuvai padėti atsistatyti, 6-šiomis kalbomis ELTOS informacijoms leisti, radijo transliacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kaliniams gelbėti. Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamente įrašyti:

Non-profit, Tax Exempt Corporation
LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION
P. O. Box 21073, Woodhaven, NY 11421

Losangelietės demonstruoja Sanfordo u-te. Iš k.: Wendy Ralienė, Rachel Samolytė ir Regina Skirienė.

Lithuanian women from Los Angeles demonstrate at Stanford University. From left: Wendy Ralys, Rachel Samolis and Regina Skirius.

Nuotrauka dešinėje.
Losangeliečiai demonstruoja prie Stanfordo universiteto, San Francisco. Iš k.: Jonas Arbas ir Violė Arbas.

At right: Demonstrators from Los Angeles at Stanford University. Jonas Arbas and Viole Arbas.

Photos by Valerija Baltušienė